

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər

**Maşın bazarında
satış niyə
dayandırılıb?**

yazısı səh.15-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 24 dekabr 2025-ci il Çərşənbə № 234 (8844) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Ölkəmizə qarşı yenə "etnik kart" oyunu

"Kreml son bir neçə ildə Azərbaycanda uğursuz milli münəqqişə yaratmaq cəhdlərindən əl çəkmir

yazısı səh.6-da

Bu gün Prezident İlham Əliyevin doğum günüdür

yazısı səh.4-də

"Benzin verib, puluna tənk alacaqlar" iştirakı

yazısı səh.6-da

Metronun müəmmalı "yeraltı hesabatı"

yazısı səh.3-də

Azərbaycanın "neytral dövlət" statusu müzakirəsi

yazısı səh.7-də

Türkiyə ilə tanınmayan diplom problemi

yazısı səh.10-da

Ölkəmizdə monqol qoyunu ili

yazısı səh.13-də

Sosial şəbəkələrdə qorxunc trend

yazısı səh.14-də

Turizmdən qazancımız açıqlandı

yazısı səh.13-də

Kimlərin imtahan nəticələri və niyə ləğv edildi?

yazısı səh.10-da

Evlər ucuzlaşacaq - məklərlərin kələyi, yoxsa...

yazısı səh.15-də

İlkin Süleymanovla bağlı yeni qərar

yazısı səh.15-də

TRAMPA "907-Cİ DÜZƏLİŞ"İ LƏĞV ETMƏK QADAĞASI

Erməniperəst qüvvələr Azərbaycana qarşı yenidən əks-hücuma keçib - o qərar Konqresdən keçəcəkmi?

yazısı səh.8-də

Qərb müharibəni Xəzərə keçirir - üçpaytaxt hədəfdə

Xəzəryanı dövlətlər ciddi risk
altında - yeni gəlişmələr

yazısı səh.9-da

Rəşad Məhmudov

**Həkimlərin
əsgərlik
müddətini
azaltmaq
təklifi**

yazısı səh.12-də

Cəfər Sübhani

**İran ayətullahı
"anti-Azərbaycan
xoru"nda**

yazısı səh.5-də

Əli Əsədov

**Azərbaycanın
"Karlovi
Varı"nda nə
baş verir? - baş
nazirərin qərarı**

yazısı səh.12-də

Prezident Qarabağda

Prezident İlham Əliyev dekabrın 23-də Xankəndi şəhərinin Kərkicahan qəsəbəsində olub.

Xankəndi şəhərində, Ağdərə və Xocalı rayonlarında Prezidentin xüsusi nümayəndəsi Elçin Yusubov dövlətimizin başçısına qəsəbədə görülmüş işlər barədə məlumat verib.

Qəsəbədə bir sıra sosial infrastruktur layihələri də icra olunub. Fərdi evlərin yerləşdiyi ərazidə su, elektrik və qaz xətləri yoxlanılıb, 2 kilometr yeraltı optik kabel, 510 metr elektrik xətti çəkilib, işıq dirəkləri quraşdırılıb, küçə işıqlandırılması təmin olunub, daxili yollar asfaltlanıb. Eyni zamanda 60 çarpayılıq 1 nömrəli körpələr evi-uşaq bağçası və 624 şagird yerlik tam orta məktəbdə əsaslı təmir işləri aparılıb.

Sonra dövlətimizin başçısı Xankəndi şəhəri Kərkicahan qəsəbə sakini Yadigar Əsədovanın evində olub.

Prezident İlham Əliyev dekabrın 23-də Ağdam Sənaye Parkında "Saloğlu Qarabağ" MMC-nin istehsal müəssisəsinin təməlini qoyub. "Construction" MMC-nin metal elektrik dirəklərinin istehsalı müəssisəsinin açılışında iştirak edib. Prezident Ballicada istehsal müəssisəsinin açılışını edib. Dövlət başçısı "Xankəndi-1" elektrik yarımstansiyasının istismara verilməsi münasibətilə keçirilən tədbirə də qatılıb.

Bəylər Eyyubovun qardaşı oğlu həbs olundu

5 milyon manatlıq siqaret qaçaqmalçılığı ilə bağlı aparılan istintaq çərçivəsində tanınmış iş adamı Ruslan Eyyubov saxlanılıb. R.Eyyubov Baş Prokuror yanında Korrupsiyaya qarşı Mübarizə Baş İdarəsində başlanmış cinayət işi üzrə təqsirləndirilən şəxs qismində cəlb edilib.

Onun barəsində 2 ay müddətinə həbs-qətimkan tədbiri seçilib. Ona Cinayət Məcəlləsinin 206.4. (Qaçaqmalçılıq, müştəkkil dəstə tərəfindən törədildikdə, 213-1.2.2, 213-1.2.3-ci (Aksiz markası ilə markalanmalı olan malları marka olmadan və məcburi nişanlama ilə nişanlanmalı olan malları nişanlanmadan satma, satış məqsədilə saxlama, istehsal binasının hüddurlarından kənara çıxarma və ya idxal etmə, malların nağd qaydada alqı-satqısı təkrar törədildikdə), 308.2 (Vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə) maddələri ilə ittiham elan olunub.

Qeyd edək ki, Bakı-Hövsan Beynəlxalq Ticarət Dəniz Limanının Ruslan Eyyubova məxsus olduğu bildirilir. Limanın rəisi Rəşad Daşdəmirov və digərləri eyni cinayət işi ilə bağlı bir neçə gün əvvəl həbs edilib. Ruslan Eyyubovun qohumluq əlaqələrinə gəlincə, o, Dövlət Gömrük Komitəsinin Dəniz Nəqliyyatı və Enerji Resursları Baş Gömrük İdarəsinin bir neçə gün əvvəl vəzifəsindən azad edilən rəisi general-mayor Həsən Eyyubovun qardaşıdır.

Onlar Prezidentin Mühafizə Xidmətinin keçmiş rəisi general-polkovnik Bəylər Eyyubovun qardaşı oğlanlarıdır. İndi saxlanılan Eyyubov həm də kimya sənayesi biznesi ilə məşğuldur, bu sahədə tanınan "NB Qrup" şirkətinin rəhbəridir. (Mənbə: Qafqazinfo)

20 min manatdan artıq valyuta almaq niyə qadağandır?

Gələn ildən Azərbaycanda bankların bir şəxs üçün 20 min manat dəyərində qoyduğu limit yenilənməyə bilər. Bu barədə bank rəhbərləri bildirib.

Məlumat üçün bildirək ki, Azərbaycanda banklar hər bir vətəndaşa (fiziki şəxslər) şəxsiyyət vəsiqəsi ilə 20.000 AZN (təxminən 11,750 dollar) ekvivalentində xarici valyuta satışı həyata keçirir. Bu limit bitibsə, həmin şəxs bir il müddətinə valyuta ala bilməz.

"Qaynarinfo"ya açıqlama verən iqtisadçı ekspert Əkrəm Həsənov bu prosedurun əleyhinə çıxış edib: "Bu məsələ bir neçə ildir var. Qanunla heç bir limit yoxdur. Hər kəs istənilən qədər valyuta ala bilər. deyilir ki, limiti banklar qoyub. Banklar niyə limiti qoysun? Bankın arzusu odur ki, müştəri gəlib ondan daha çox bank xidməti alsın. Guya bir sistem var, banklar ora daxil olanda görür ki, müştəri hansı bankdan nə qədər

valyuta alıb".

Əkrəm Həsənov bunu bank sirrini pozulması kimi qiymətləndirib: "Əgər doğru-ndan da bu sistem varsa, niyə banklar onu yaradıblar?"

Əkrəm Həsənov bu gün manata təhlükə olmadığını bildirib: "Amma yaxın dövrlərdə bunun ola biləcəyindən ehtiyat edilir. Çünki neft gəlirlərimiz azalır. Valyuta ehtiyatlarımız azalacaq. Manata təzyiq olacaq".

Təyyarə qəzası üzrə istintaq illərlə davam edə bilər?

"Azərbaycan Hava Yolları" QSC-nin (AZAL) Bakıdan Qrozniya reys həyata keçirərkən qəzaya uğramış təyyarə qəzası ilə bağlı təhqiqatlar illərlə davam edə bilər.

"Report" xəbər verir ki, bunu AZAL-ın vitse-prezidenti İlham Əmirov jurnalistlərə açıqlamasında bildirib.

"Qazaxıstan dövlət komissiyasının tam hesabatına gəlincə, adətən beynəlxalq qanunlar dünyanın istənilən nöqtəsində baş vermiş qəzalarla əlaqədar tənzimləyici sənədlərdə qeyd edirlər ki, hadisə baş verdikdən sonra bir il ərzində təhqiqatın başa çatması tövsiyə olunur. Burada şərt qoyulmur, tövsiyə olunur. Çünki bunun nəticələri olduqca vacib bir əhəmiyyət daşıyır. Bunun sonradan bütün dünya aviasiya qurumlarına yayırlar ki, belə hadisələr bir də gələcəkdə baş verməsin", - deyir İ. Əmirov bildirib.

O qeyd edib ki, qəza hadisələri ilə bağlı təhqiqatlar eğer buna ehtiyac varsa, illərlə davam edə bilər: "Məsələn, hər hansı bir təhqiqat gedirsə, təyyarənin bir hissəsini, cihazını, aqreqatını təhlil etmək üçün müəyyən institutlarda ona "açılış" edib baxırlar. Bu çox zaman apara bilər. Amma adətən tövsiyə olunur ki, qəzanın araşdırılması bir ilə başa çatdırılsın. Məhdudiyyət qoyulmur ki, yaranmış təhqiqat komissiyası o vaxt məhdudiyyətinin təsirindən hər hansı bir qeyri-obyektivliyə yol verə bilər. Buna görə də beynəlxalq standart məhdudiyyət qoymayıb".

Xocalı cəlladı xəstəxanaya yerləşdirilib

Azərbaycanda həbsdə olan Vəqif Xaçatryan xəstəxanaya yerləşdirilib. Ədliyyə Nazirliyindən verilən məlumata görə, 1955-ci il təvəllüdlü (70 yaşlı), hazırda məhkum olan Vəqif Xaçatryanın səhətinə 22 dekabr 2025-ci il tarixində pisləşmə müşahidə edilib, təngnəfəslik və ürək nahiyyəsinə ağrılar yaranıb. Ədliyyə Nazirliyinin Tibb baş idarəsinin tibb-sanitariya hissəsinin həkimi tərəfindən ilk həkim yardımı göstərilib və təcili olaraq ambulansla Ədliyyə Nazirliyinin Müalicə müəssisəsinə təxliyə edilib. Orada intensiv müalicə və reanimasiya tədbirləri görüldü, lakin vəziyyətində nəzərəcarpan müsbət dinamika müşahidə edilmədiyindən yüksək ixtisaslı tibbi yardım məqsədilə müvafiq dövlət tibb müəssisəsinə təxliyə edilib.

Hazırda vəziyyəti ağır qiymətləndirilir və intensiv müalicə tədbirləri davam etdirilir.

Qeyd edək ki, Vəqif Xaçatryan qanunsuz erməni silahlı birləşmələrinin tərkibində Xocalı rayonunun Məşəli kəndində soyqırımı törətməkdə təqsirləndirilən 7 noyabr 2023-cü il tarixində 15 il müddətinə azadlıqdan məhrum olunub.

Tofiq Bəhramovun nəvəsini işdən çıxardılar

Dövlət Gömrük Komitəsi Poçt və Ekspres Daşımaları Gömrük Postuna yeni rəis təyin edilib.

"Qaynarinfo"nun əldə etdiyi məlumata görə, komitənin sədri general-leytenant Şahin Bağirovun müvafiq əmri ilə gömrük mayoru Pərviz Nəsurullayev sözlügedən vəzifəyə təyin olunub.

Qeyd edək ki, bir müddət əvvəl Dövlət Gömrük Komitəsi Poçt və Ekspres Daşımaları Gömrük Postunun rəisi gömrük polkovniki Bəhramov Tofiq Bəhramov oğlu vəzifəsindən azad edilərək, təqaüdə göndərilib. O, əfsanəvi futbol hakimi Tofiq Bəhramovun nəvəsidir.

Metronun müəmmalı "yeraltı hesabatı"

Bakı metrosu niyə hələ də zərərlə işləyir - ekspertlərin rəyi

Metropolitan 2024-cü ili 139.62 milyon manat zərərlə yekunlaşdırıb. QSC-nin hesabatına əsasən, bu göstərici 2023-cü ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 81.6% artaraq metronun yığılmış zərəri 3 milyard 109.54 milyon manata çatıb.

Hesabatdan belli olur ki, "Texnikabank" ASC (1 milyon 563 min manat) və "Bank Standart"da (2 milyon 166 min manat) ümumilikdə 3.7 milyon manat vəsaiti qalıb. İşçi heyətinə ödənilən məbləğ 86.28 milyon manat, elektrik enerjisi xərcləri 13.93 milyon manat, əsas vəsaitlərin dəyərsizləşməsi üzrə xərclər isə 148.01 milyon manat təşkil edir.

2024-cü ildə davam edən tikinti layihələrinin həcmi də artıb. İlk dəfə 731.41 milyon manat olan tamamlanmamış tikintilər arasında "Xətai-Y20" stansiyası, B3 və B4 tunelləri, Dər-nəgül və Xocəsəndə yerləşən elektrik depoları, digər infrastruktur obyektləri yer alıb.

Metropolitanin müəmmalı "yeraltı hesabatı"nda diqqət builki deyil, 2024-cü ilə aid rəqəmlərin elan olunmasıdır. Bu ilin sentyabr ayında da metrodə sərnişin-daşıma xidmətinin tarifi bir gediş üzrə 60 qəpik müəyyənənən. Niyə köhnə hesabat yayıblar, niyə qiymətlər nə qədər artsa da, metropoliten azdır deyir.

Liberal İqtisadçılar Mərkəzinin sədri, iqtisadçı

ekspert Akif Nəsirli "Yeni Müsavat"a bildirib ki, bu ilin hesabatı yekunlaşmayıb və ona görə də diqqət ötən ilin hesabatına yönəlib: "Hesabatlar adətən ilin sonunda hesablanıb elan edilir. Yəqin ki, yanvar ayında bu ilin hesabatı veriləcək. Digər mövzuya gəldikdə isə qeyd edim ki, "Bakı Metropoliteni" kommersiya strukturu deyil, sosial layihədir və hədəfi şəhərdə əhalinin daşınmasını asanlaşdırmaqdır. Metro bağlansa, Bakı şəhərinin yerüstü nəqliyyatı sərnişinlərin daşınmasında çox böyük çətinliklər çəkər. "Bakı Metropoliteni" kommersiya məqsədilə tikilmiş olsaydı, əvvəlcədən mənfəətsiz olduğunu hesablayardılar.

10-15 il bundan öncə Parisdən Londona yeraltı tunel çəkdilər və sərnişinləri daşıdılar. Hətta sərnişinlə bərabər nəqliyyat vasitələri də daşınır. Bu layihə "Eurotunnel" adlanır. Həmin tunelin yaradılması ideyası 1910-cu ildə ortaya atılmışdı. Lakin kommersiya baxımından mənfəətli deyildi deyə 100 il sonra reallaşdı. Layihənin məqsədi pul qazanmaq idi. Bakı metrosunun məqsədi isə pul qazanmaq olmayıb. Lakin "Bakı Metropoliteni" haçansa kommersiya layihəsinə çevrilə bilər. Bu o

vaxt ola bilər ki, metro stansiyalarının sayı ölkəmizdə 50-dən çox olsun. Amma hazırda Bakıda stansiyaların sayı hələ heç 30-a çatmır. "Bakı Metropoliteni"nin mənfəətə çıxması üçün stansiyaların sayı iki dəfə çoxaldılmalıdır.

Digər bir məqam isə odur ki, "Bakı Metropoliteni" 70-80 il əvvəl tikilib və köhnəlmə var. Ona görə də təmirə kifayət qədər pul gedir. Eyni zamanda idarəetmə strukturu da köhnədir. Əgər bu, kommersiya şirkəti olsaydı, daha operativ idarəetmə sistemi yaradılardı və bu xərclər də bir qədər aşağı düşərdi".

Ekspert deyir ki, Bakı metrosunun son illər reklam, parkinq gəlirləri azalıb: "Bakı Metropoliteni" ətrafında, ona aid ərazilərdə əvvəllər mağazalar, qəzet köşkləri var idi. İndi isə onlar yoxdur. Bu da "Bakı Metropoliteni"nin gəlirlərinin azalmasına səbəb olub. Qiyməti 60 qəpik qaldıranda isə hələ də o deyildi ki, metronun xərclərini tamamı ilə qapat-sınlar. Sadəcə olaraq, müəyyən xərcləri Bakı Metropolitenin özünün ödəməsi üçün qiymətlər qalxdı.

Bir sözlə, "Bakı Metropoliteni" sosial layihədir, onun kommersiya hədəfləri mövcud deyil, dövlət müəssisə-

Kanalizasiyaya düşüb ölən gəncin məhkəməsindən yeni xəbər

Nərimanov Rayon Məhkəməsində hakim Gültəkin Əsədovanın sədrliyi ilə "Baksol yolu" adlanan ərazidə yolun çökməsi nəticəsində kanalizasiyaya düşüb həyatını itirən 28 yaşlı Cümşüd Cümşüdlü ilə bağlı başlanmış cinayət işi üzrə həbs olunmuş Bakı Su Kanal İdarəsinin kanalizasiya kollektorları və təzyiq xidmətlərində qəza-bərpa üzrə sahə rəisi Azər Cümşüdovun məhkəməsi ilə əlaqədar baxış prosesi keçirilib.

Lent.az xəbər verir ki, təqsirləndirilən Azər Cümşüdovun vəkili Anar Ramazanov vəsatətlərinin olduğunu və bu vəsatətlərdəki məsələlərin aydınlaşdırılmadan işin məhkəmə baxışına verilməsini doğru hesab etmədiyini qeyd edib: "İlk vəsatətim ondan ibarətdir ki, daşınmaz əmlak və reyestr xidmətinin mütəxəssisləri cəlb olunmaqla və məhkəmənin iştirakı ilə hadisə yerinə baxış keçirilsin. İkinci vəsatətim - ASEA-nın (Azərbaycan Su Ehtiyatları Agentliyi) aidiyyəti şəxsləri işə cəlb olunsun. Səbəbi də odur ki, aydınlaşdırıl-sın görək, oradakı təmir- bərpa işlərini keçmiş tikinti idarəsi, yoxsa hazırkı ASEA-nın apardığı müəyyənləşsin. Üçüncü vəsatətim - bu hadisənin baş verməsi səbəbilə bağlıdır. Sözügedən ərazidəki kanalizasiya xətlərinin mühafizə zonasının üzərində tikinti obyektlərinin olmasını da səbəb kimi görürük: kimin vəsait ayırması, büdcə kimdə olub, maliyyə, təchizat və s. Bu kimi məsələlərlə bağlı işə mütəxəssis cəlb olunsun. Dördüncü vəsatətim, yaxın ərazilərdəki obyektlərin təhlükəsiz şəhər kameraları ilə bağlı sorğu verilsin".

Daha sonra dövlət ittihamçısı ittiham aktını elan edib. Təqsirləndirilən A. Cümşüdov ona qarşı irəli sürülən ittiham-larda özünü təqsirli bilmədiyini deyib.

Növbəti proses 15 yanvar saat 10:00-a təyin edilib. Xatırladaq ki, Baş Prokurorluğun yaydığı məlumata görə, iyunun 26-da saat 20:30-da 1997-ci il təvəllüdlü Cümşüd Cümşüdlü Nərimanov rayonu, Ələsgər Qayıbov küçəsi 20/90 ünvanının qarşısında yer səthinin çökməsi nəticəsində kanali-zasiya sularının axdığı kanala düşüb. Aparılmış axtarışlar nə-ticəsində mərhumun meyiti iyunun 28-də saat 15:35-də Bakı şəhəri, Suraxanı rayonu, Hövsan qəsəbəsində yerləşən ka-nalizasiya sularının təmizləmə anbarında tapılıb.

sidir və xərclərin böyük qis-mini dövlət ödəyir".

İqtisadçı Xəlid Kərimli Bakı metrosunun zərərli iş-ləməsinin müxtəlif səbəblə-rini açıqlayıb: "Bu səbəblər-dən biri Bakı metrosunda ge-diş haqlarının ucuz olmasıdır. Çünki metropolitenin özü də açıqlayır ki, əslində gediş xərci daha yüksəkdir, lakin qi-y-mət artımında ehtiyatlı davra-nır. Çünki "Bakı Metropoliteni" sosial layihədir deyə, dövlət onun gediş haqqının bəha ol-masına razı deyil. Azərbay-canda dövlət müəssisələrinin xərclərinin yaxşı idarə edilmə-məsinə dair çoxlu nümunələr mövcuddur. Bunu da Bakı metrosuna aid etmək olar. Ümumilikdə deyə bilərik ki, yığılmış zərər əvvəlki dövrlər-dən gəlib, cari dövrün zərəri deyil".

İqtisadçı alim Zəhid Məmmədov Modern.az-a açıqlamasında deyib ki, yaranmış zərərlə bağlı təş-kiilatın daxilində ciddi təh-lillər aparılmalıdır. Gəlir

potensialından necə istifa-də olunması analiz olun-malıdır: "Metropolitan rek-lam bannerləri və balansın-da olan ərazilərdə ticarət ob-yektləri hesabına da gəlir əl-də edir. Sıx sərnişin daşın-ması və subsidiya isə əsas vəsaiti formalaşdırır.

İnzibati idarə heyətinin əməkhaqqına baxılmalıdır.

Əgər hər hansı bir təşki-lat zərərli fəaliyyət göstərirsə, xidməti maşından istifa-də olunmamalıdır.

Dünya təcrübəsində ic-timai nəqliyyat, eləcə də metro üçün müddətli bilet alınır. Bir dəfə ödəniş et-məklə sərnişin dəfələrlə nəqliyyatdan istifadə edir. Lakin ili zərərlə başa vur-mur. Bizdə isə hər gediş üçün ayrılıqda ödəniş olu-nur, lakin təşkilat ziyana düşür. Hər giriş üçün nəq-liyyata ayrılıqda ödəniş edilməsi heç bir ailənin büdcəsinə uyğun deyil".

□ **Sahənə RƏHİMLİ,**
"Yeni Müsavat"

Ali Baş Komandanın xalqımıza bəxş etdiyi tarixi qələbə nəticəsində işğaldan azad edilmiş torpaqlarımızda üçrəngli bayrağımız dalğalanır

“Ölkəmizin gələcəyi İlham Əliyevin inkişaf strategiyası ilə bağlıdır”

“İlham Əliyev fəaliyyətinin miqyasına və əhəmiyyətinə görə milli tariximizdə müstəsna yeri olan siyasi və dövlət xadimidir”. Bunu spiker Sahibə Qafarova parlamentin iclasında deyib. Spiker qeyd edib ki, Prezident dünya siyasətinin ən tanınmış və nüfuzlu şəxsiyyətlərindən biridir:

“Müasir Azərbaycanın dinamik iqtisadiyyata malik olan, regional və global proseslərdə önəmli rol oynayan bir dövlət kimi inkişaf etməsi Prezident İlham Əliyevin uzaqgörən daxili və xarici siyasəti ilə bağlıdır”.

Spiker qeyd edib ki, məhz Prezidentin fenomenal liderlik məharəti, strateji baxışı, əzmi və cəsarəti sayəsində Azərbaycan sabitlik və quruculuq məkanına çevrilmiş, dövlətimiz keyfiyyətcə yeni səviyyəyə yüksəlmişdir: “Son 22 ildə möhtərəm cənab Prezidentin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən strateji xətt Ulu öndər Heydər Əliyevin siyasi kursunu yeni dövrün şəraitinə və global transformasiyaların tələblərinə uyğunlaşdırmağa imkan vermişdir. Möhtərəm İlham Əliyevin dövlət maraqlarımızın qorunmasında prinsiplə, qətiyyətli və ardıcıl fəaliyyəti Azərbaycanı beynəlxalq birliyin önəmli bir üzvünə çevirmişdir.

Prezident İlham Əliyevin tarixi xidmətlərindən biri də dövlətimizin ərazi bütövlüyünün və suverenliyinin tam bərpa olunmasıdır. Onun rəhbərliyi ilə 44 günlük Vətən müharibəsində və antiterror əməliyyatında əldə edilən tarixi qələbələr sayəsində Azərbaycan torpaqlarının 30 illik işğalına son qoyulması ölkəmizin inkişafında yeni mərhələ açmışdır.

Möhtərəm cənab Prezidentin sülh diplomatiyasının təntənəsi olan Vaşinqton razılaşmaları milli maraqlarımızın təmin edilməsi yolunda növbəti böyük uğur olmuşdur. Amerika Birləşmiş Ştatlarının Prezidenti cənab Donald Trampın vasitəçiliyi ilə əldə edilən bu razılaşmalar bizim ölkəmiz və bütün Cənubi Qafqaz regionu qarşısında sülh, sabitlik və əməkdaşlığı təcəssüm etdirən yeni üfüqlər açmışdır”.

S.Qafarova əlavə edib ki, ölkəmizin davamlı iqtisadi inkişafı xalqımızın və dövlətimizin rifahına yönələn möhtəşəm layihələrə reallaşdırmağa imkan verir: “Möhtərəm cənab Prezidentin rəhbərliyi ilə Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun simasını dəyişən nəhəng quruculuq işləri sürətlə həyata keçirilir. Məcburi köçkün soydaşlarımız mərhələ-mərhələ ata-baba yurdlarına dönlür.

Ölkəmizin xoşbəxt gələcəyi cənab İlham Əliyevin əzmlə davam etdirdiyi quruculuq və inkişaf strategiyası ilə bağlıdır. Əminliklə söyləmək olar ki, möhtərəm Prezidentin rəhbərliyi ilə Azərbaycan qarşıdakı illərdə yeni nailiyyətlərə imza atacaq, dünyanın sayılıb-seçilən dövlətləri sırasında öz yerini daha da möhkəmləndirəcək”.

Bu gün Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin 64 yaşı tamam olur.

İlham Heydər oğlu Əliyev 1961-ci il dekabrın 24-də Bakıda anadan olub. 1967-1977-ci illərdə paytaxtda orta təhsilini başa vurub. 1977-ci ildə

Moskva Dövlət Beynəlxalq Əlaqələr İnstitutuna (MDBƏİ) daxil olub. MDBƏİ-ni bitirdikdən sonra 1982-ci ildə Moskva Dövlət Beynəlxalq Əlaqələr İnstitutunun aspiranturasına daxil olub. 1985-ci ildə dissertasiya müdafiə edərək, tarix elmləri namizə-

di dərəcəsi alıb. 1985-1990-cı illərdə Moskva Dövlət Beynəlxalq Əlaqələr İnstitutunda müəllim işləyib. 1991-1994-cü illər ərzində özəl biznes sahəsində çalışıb və bir sıra istehsal-kom-

mersiya müəssisələrinə rəhbərlik edib.

1994-cü ildən 2003-cü ilin avqust ayınadək Dövlət Neft Şirkətinin vitse-prezidenti, sonra isə birinci vitse-prezi-

denti olub. “Heydər Əliyevin neft strategiyası”nın həyata keçirilməsində fəal iştirak edib. Suveren Azərbaycanın neft siyasətinin geosiyasi aspektlərinə dair bir sıra tədqiq-

qat işlərinin müəllifidir. Siyasi elmlər doktorudur. İki dəfə, 1995-ci və 2000-ci illərdə Milli Məclisə seçilib. 1997-ci ildən Azərbaycan Milli Olimpiya Komitəsinin Prezidentidir. İdmanın və Olimpiya hərəkatının inkişafında böyük xidmətlərinə görə Beynəlxalq Olimpiya Komitəsinin ali ordeni ilə təltif edilib. 1999-cu ildə hakim Yeni Azərbaycan Partiyası sədrinin müavini, 2001-ci ildə sədrin birinci müavini, 2005-ci ildə isə partiyanın sədri seçilib. Həmin tarixdən indiyədək YAP-ın sədridir.

2001-2003-cü illərdə Avropa Şurası Parlament Assambleyasında (AŞ PA) Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin nümayəndə heyətinin rəhbəri olub. 2003-cü ilin yanvar ayında Avropa Şurası Parlament Assambleyası sədrinin müavini, AŞ PA-nın Büro üzvü seçilib. 2003-cü il avqustun 4-də Milli Məclis tərəfindən təsdiq edildikdən sonra Azərbaycanın Baş naziri təyin edilib. Baş nazir vəzifəsinə təyin edilməsi ilə əlaqədar olaraq deputat səlahiyyətlərinə xitam verib. 2003-cü il oktyabrın 15-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilib. Prezident seçkilərində seçicilərin 76%-dən çoxu İlham Əliyevin lehinə səs verib. O, 2003-cü il oktyabrın 31-də vəzifəsinin icrasına başlayıb. 2004-cü ilin aprelində AŞ PA-nın fəaliyyətində fəal iştirakına və Avropa ideallarına sədaqətinə görə AŞ PA-nın fəxri üzvü diplomu və AŞ PA medalı ilə təltif edilib.

2008-ci il oktyabrın 15-də keçirilən seçkilərdə seçicilərin 88,73% səsini qazanan İlham Əliyev ikinci dəfə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilib. O, 2008-ci il oktyabrın 24-də vəzifəsinin icrasına başlayıb.

2013-cü il oktyabrın 9-da keçirilən seçkilərdə seçicilərin 84,54% səsini qazanan İlham Əliyev növbəti dəfə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilib. O, 2013-cü il oktyabrın 19-da vəzifəsinin icrasına başlayıb. 2018-ci ilin aprelin 11-də Azərbaycanda növbəti prezident seçkisi keçirilib. Yeni Azərbaycan Partiyasının (YAP) namizədi İlham Əliyev 86.03 faiz səsle yenidən Azərbaycan Respublikasının prezidenti seçilib. Aprelin 18-də and içən prezident İlham Əliyev səlahiyyətlərinin icrasına başlayıb.

Prezident İlham Əliyevin yürütdüyü uğurlu siyasət nəticəsində Azərbaycan iqtisadiyyatı inkişaf edib, ölkədə yoxsulluq və işsizlik kəskin şəkildə aşağı düşüb, yüzlərlə yeni iş yerləri açılıb. Bu illər ərzində bir sıra böyük layihələrə imza atan Azərbaycan regionun lider dövlətinə çevrilib.

Ölkə başçısı Azərbaycan, rus, ingilis, fransız və türk dillərini mükəmməl bilir.

Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi altında Azərbaycan Ordusu 2020-ci il sentyabrın 27-dən başlayaraq 44 gün ərzində torpaqlarımızı erməni işğalçılarından azad edib. Ali Baş Komandanın xalqımıza bəxş etdiyi tarixi qələbə nəticəsində 30 ildən sonra işğaldan azad edilmiş torpaqlarımızda üçrəngli bayrağımız dalğalanır.

□ “Yeni Müsavat”

İran ayətullahı “anti-Azərbaycan xoru”nda

Avropa Parlamentinin sarsaq bəyanatına cənub qonşumuzdan dəstək verilir; separatçıların həbsi çoxlarını kədərə qərq edib

Avropa Parlamentinin Azərbaycandakı vəziyyət və siyasi məhbuslar mövzusunda qəbul etdiyi növbəti qərəzli qətnaməyə İrandan dolayı dəstək gəlib. Tribuna.az xəbər verir ki, İranın tanınmış dindarlarından olan ayətullah Cəfər Sübhani guya Azərbaycanda dindar qadınların həbsdə olduğu, hətta onların aclıq aksiyası keçirdiyi barədə bəyanat yayıb.

Xəbərdə bildirilir ki, Cəfər Sübhani qadınlardan “aclıq aksiyasının dərhal dayandırmağı” xahiş edib. Sübhani hətta Azərbaycan rəsmilərinə müraciət edərək, onların tezliklə azad edilməsini istəyib. 96 yaşlı ayətullahın Azərbaycana bu cür həssas mövzuda diqqəti haqlı suallar doğurur. Əvvəla, söhbət hansı dindar xanımlardan gedir, bu bilinmir. İkincisi, Azərbaycan hakimiyyətinin iradəsi ilə hazırda amnistiya aktı icra olunur və həbsdən azad edilənlər sırasında qadınlar da var.

Qeyd edək ki, əvvəllər də Cəfər Sübhani Azərbaycanı hədəf alan bəyanatlar səsləndirib, ölkəmizin “Qərbin ideoloji bataqlığına” düşdüyünü iddia edib. Cəfər Sübhani Nardaran hadisələri zamanı da bəyanat yayaraq radikal dindarlara dəstək ifadə edib.

Ədalət Partiyasının sədri Mütəllib Rəhimli “Yeni Müsavat”a dedi ki, Avropa Parlamenti hər zaman belə üsullardan Bakıya qarşı istifadə etməyə çalışır: “Avropa Parlamentinin dekabrın 18-də qəbul etdiyi qətnamə Azərbaycanda insan haqlarının vəziyyətinə dair beynəlxalq narahatlıqları vurğulayır. Bu, son illərdə Avropa İttifaqının Azərbaycana qarşı oxşar qətnamələrinin davamıdır və sanksiyalar tətbiqi kimi tədbirləri tövsiyə edir. Azərbaycan tərəfi isə bu iddiaları rədd edərək, ölkədə “siyasi məhbus” anlayışının olmadığını, qanunçuluğun hökm sürdüyünü bildirir. Avropa İttifaqı hər zaman ölkəmizə qarşı bu cür vasitələrdən istifadə edərək basqı göstərməyə çalışır. Onun səmimiyyəti artıq hər

kədə şübhə doğurur. İnsana məxsus fundamental dəyərlərin pozulmasına istinad edərək siyasi maraqlarını reallaşdırmağa çalışır. Maraqlıdır ki, hər zaman bir-birinə qarşı düşmənçilik mövqeyində dayanan Avropa Birliyi ilə İran İslam Respublikası indi Azərbaycana qarşı eyni mövqedən çıxış edir. İranın və Avropa İttifaqının mövqələri fərqli motivasiyalara - biri dini, digəri insan haqları məsələsinə əsaslanırsa da, ortaq dildə danışmağa başlayıblar. İranlı ayətullah Cəfər Sübhani bəyanatında guya ölkəmizdə çoxsaylı qadınlar dini baxışlarına görə həbs edildiyi qeyd olunur. O, həbsdə olan qadınların aclıq aksiyasını dayandırmasını xahiş və məhbusların azad edilməsini tələb edir. Sübhani 2015-ci il Nardaran hadisələri zamanı da bu cür açıqlamalar vermişdi. Onun bəyanatları radikal dini qruplara dəstək təsiri bağışlayır. Bu da İranın regionda dini təsirini gücləndirmək cəhdləri kimi qiymətləndirilə bilər. Bütün bunlar əslində İranın düşünülmüş addımlarıdır. İnsanların həssas hissələrinə mesaj ünvanlayaraq özünü təəssübkeş kimi göstərməyə çalışır. Dini libasa bürünərək İslamın mahiyyətinə zidd olaraq insanlar arasında kin, nifrət toxumu səpməyə çalışır. Əgər onlar müsəlmançılığın tələblərinə riayət edirlərsə, bəs niyə İranda insanların haqları bu qədər pozulur, günahsız adamlar dar ağacından asılır. Başqasının dərdinə yanan şəxs əvvəlcə özünün problemini həll etməlidir ki, qarşıdakına söz deməyə haqqı çatsın”.

ƏHD Partiyasının baş katibi, politoloq Niyaməddin Orduxanlı hesab edir ki,

Cəfər Sübhani

bu həbslərdən sadəcə məyus olma halları yoxdur, əksinə, sevinirlər: “Birincisi, Avropa Parlamentinin Azərbaycana münasibətinin nə qədər qərəzli, ədalətsiz olması 44 günlük savaşda görmüşük. Qəbul etdikləri qərar Səmədovun və Əbilovun özbaşına həbsi adlanır. Qərarın daxilində başqa adlar da var, amma qərar niyə bu iki separatçının adı ilə adlandırılır? Separatçıların, yaxud kimlərinse həbsi onları narahat etməyirdi, bunu bağlı qapılar arxasında müzakirə etməli idilər. Bunu etməzlərsə, deməli, həbslərdən nəinki məyus olmayıblar, əksinə, sevinib, Azərbaycana hücum üçün bir şans kimi qiymətləndiriblər. Qarabağdakı separatçıların vaxtında məsulyyətə cəlb olunmamasının hansı faciələrə yol açdığını gördük. Görünür, insanların iztirablarından, tökülən qanlardan doymayıblar. İran molla rejiminin Avropa Parlamentinin qərarından istifadə etməsinə gəldikdə, buna qətiyyətlə təəccüblənməməliyik. Azərbaycanın daxilində separatçılara hər zaman ən çox dəstək verən İran deyil? 30 il Qarabağdakı separatçıları İran bütün gücü və imkanı ilə dəstəkləmədi? 1990-cı ilin əvvəllərində Azərbaycanın cənubunda yaradılmış “Talış Muğan Respublikası”na İran və Rusiya himayədarlığı edirdi. Nardaran qəsbəsinə də vaxtilə İran Azərbaycanı qarşı yaratmışdı.

Öz çirkin məqsədlərini həyata keçirmək üçün Nardaran da bir sıra şəxsləri də ələ almışdılar. Bütün bunlar yaxın tariximizdə baş vermiş hadisələrdir. 2023-cü ildən Azərbaycanda separatizmin kökü kəsilib. Bunu İran həzm edə bilmir. Bu gün Azərbaycanın müstəqilliyini və güclənməsini istəməyən İran və bir sıra dövlətlər separatçılardan Azərbaycana qarşı istifadə edirlər. Hər gün biz İran televiziyası olan “Səhər”də Azərbaycana qarşı qərəzli və nifrət dolu təbliğatın şahidi oluruq. Bu birbaşa İran rəsmilərinin tapşırığı əsasında baş verir. Baxın, həm Avropa Parlamenti, həm də İran yalnız separatçılıq edən şəxsləri müdafiə edirlər və bundan istifadə edib, Azərbaycana hücum təşkil edirlər. Ancaq bunlar bu yolla heç nə əldə edə bilməyəcək. Amnistiya aktına gəldikdə isə biz ƏHD Partiyası olaraq, Prezidentin “Konstitusiyaya və Suverenliyə” ilə əlaqədar Milli Məclisə göndərdiyi amnistiya aktını alqışlamışıq və bu qərarı dəstəkləmişik. Minlərlə insan bu qərardan yararlanacaq. Xeyli ailələr sevinəcək. Biz Avropa Parlamentinin qərəzli qərarını rədd etməklə yanaşı, ölkəmizdə insan hüquq və azadlıqlarının qorunmasını daha yaxşı təmin edəcək məhkəmə-hüquq islahatlarını da genişləndirməliyik”.

Q Cavanşir ABBASLI,
“Yeni Müsavat”

İran mühafizəkarları bizdən nə istəyir?

İki ehtimal daha ağılabatan görünür

İranın Azərbaycanla bağlı siyasətində ziddiyyət və ikitərəfli növbəti dəfə özünü göstərib. Prezident Məsud Pezeşkiyanın başlatdığı, Azərbaycanın da müsbət qarşılıq verdiyi münasibətlərin normalaşdırılması, ikitərəfli əlaqələrin genişləndirilməsi ilə bağlı addımlar dini lider Ayətullah Əli Xamneyinin “komandası” tərəfindən sabotaj edilir. Bu barədə Pressklub.az saytı yazır.

Bildirilir ki, ayın əvvəlində Azərbaycan XİN-in dəvəti ilə İranın xarici işlər naziri Abbas Əraqçı Bakıda görüşlər keçirib, ikitərəfli münasibətlərin müsbət dinamikası ilə bağlı müəyyən vədlər edilib. Amma nazir Abbas Əraqçı Tehrana dönməmiş dini rejimə bağlı mətbuatda Azərbaycana qarşı silsilə məqalələr dərc olunub. “Çox maraqlıdır, İranda prezident komandası öz fəaliyyətini dini liderlə razılaşdırırmı? Xarici siyasətdə, xüsusən yaxın qonşularla münasibətlərin necə formalaşdırılması barədə aydın, vahid mövqe varmı? Belə görünür ki, yoxdur. Ümumiyyətlə, İranın planlaşdırılmış xarici siyasəti mövcud deyil. Məsələn, nazirin Bakıya səfəri, Azərbaycanda yüksək səviyyədə qəbul olunması, nəticədə münasibətlərdəki böhranın tədricən aradan qalxması mühafizəkarları möhkəm qıcıqlandırır. Onlar bunu istəmir, ənənəvi təzyiq xəttinin davam etməsində ısrarlıdırlar”.

Bəs İranın mühafizəkar dairələri niyə belə inad göstərir? “İki ehtimal daha ağılabatan görünür: Birincisi, Rusiya İran rejimi ilə Cənubi Qafqazda koordinasiya siyasəti sadiqdir. Ötən həftə Aşqabadda Məsud Pezeşkiyanla görüşən Vladimir Putinin “dini liderə salam göndərməsi” bu işbirliyinə, eləcə də İran Prezidentinin apardığı siyasətdən narazı olduğuna işarə sayıla bilər. Hər iki ölkə regionda gedən proseslərin nəzarət altına alınmasına çalışır, bu sırada tələpəli seçkilər ərəfasında olan Ermənistanda Paşinyan hakimiyyətinə təzyiqlərin artacağı gözlənilir.

İkincisi, İrandakı hakim rejim kulminasiya həddinə çatmış daxili problemlərdən ictimai diqqəti yayındırmaq üçün “xarici düşmən”ə köklənir. Bu, sınaqdan çıxmış üsuldur, amma bu dəfə İsrailə müharibədə rüsvayçı vəziyyətə düşmüş dini rejimi xilas edəcəyi o qədər də real görünmür. Çünki İranda sosial-iqtisadi vəziyyət indi qədər olmadığı qədər pisdır. Mühafizəkarlar isə tamamilə nüfuzunu itirib və onların növbəti kataklizmdən “sağ” çıxması az inandırıcıdır”, - deyə yazıda qeyd olunur.

“Yeni Müsavat”

SOCAR tərəfindən istehsal edilmiş Aİ-95 markalı 22 vaqon benzin Ermənistanda revanşistlərə “od vurub”. Qeyd edək ki, Azərbaycan neft məhsullarının Ermənistanı ixracı sırf kommersiya xarakterlidir və benzin beynəlxalq bazar qiymətlərinə uyğundur.

Bu məsələ ətrafında isə Ermənistanda müzakirələr davam edir. Erməni müxalifəti bu ticarət əlaqələrinə qarşı çıxır, hətta bunu “faciə” kimi qəbul edənlər də var. Ən gülməli məsələ isə Azərbaycanın satdığı benzinin üçüncü ölkədən alınması ilə bağlı iddialardır. Ermənistanın keçmiş baş naziri Hrant Baqratyan bildirib ki, Ermənistan Azərbaycandan yanacaq almaqla guya bizim büdcəmizi doldurur. “Axı ödənilən pul həmin ölkənin büdcəsinə gedəcək və sonra ordu-muza qarşı silah olacaq”.

Revanşist düşərgə bildirir ki, guya Azərbaycan üçüncü ölkədən aldığı benzinini Ermənistanı göndərüb. O da iddia edilib ki, Azərbaycan mallarının istehlakı Ermənistan ictimaiyyəti üzərində psixoloji dominantlığa doğru addımdır.

Aydındır ki, Azərbaycan neft məhsullarının Ermənistanı ixracı sülh prosesinin iqtisadi dividendləri konsepsiyasını əks etdirir, iki ölkə arasında iqtisadi-ticarət əlaqələrinin yaranması istiqamətində mühüm addımdır. Bu, həm də regionda iqtisadi-ticarət əlaqələrinin inkişafına, gələcək dövrdə region ölkələri arasında əlaqələrin genişlənməsinə töhfə verəcək.

Ermənilərin ordu ilə bağlı təlaşına gəlincə, Azərbaycan 2026-cı ildə müdafiə və təhlükəsizlik xərclərini 8 milyard 714,8 milyon manata çatdırıb. Yeni Azərbaycanın erməni revanşistlərin sərəmələməsi ki-

mi, drama (Ermənistanda pul vahidi) ehtiyacı yoxdur. Azərbaycan artıq illərdir ki, müasir ordu quruculuğunu prioritet seçib. Qarabağ müharibəsindən sonra qazanılan təcrübə, Ukrayna savaşının dərsəri, dronların və yüksək texnologiyaların həlledici rolu bir daha sübut edir ki, bu istiqamətdə dayanıqlı və davamlı siyasət labüddür.

Bu barədə hərbi ekspert Rövşən Məhərrəmov “Yeni Məşavət”-a bildirdi ki, bu kimi iddialar absurddur: “Azərbaycan öz yanacağını digər dövlətlərə satır və silah almağımız üçün kifayət qədər büdcəmiz var. Azərbaycan Ermənistanı ona görə benzin satır ki, sülh prosesinə töhfə versin, iki ölkə və iki ölkənin xalqları arasında etimad mühitinin formalaşmasına təkan versin. Bu, Azərbaycan tərəfdən bir jestdir. Ancaq görürük ki, revanşist hisslərlə yaşayan ermənilər hətta bu jesti də düşməncəsinə fərqli istiqamətə yozurlar. Çox təəssüf ki, Ermənistanda bu cür qüvvələr var. Onlar hələ də anlamırlar ki, Azərbaycan 1990-cı illərin Azərbaycanı deyil. Azərbaycan dünənə qədər Ermənistanı benzin satmırdı, məgər onda silah-sursat ala bilmirdi?! Baqratyan kimi faşist təfəkkürlü ermənilər görün nə qədər absurda gedirlər. Bunlarda zərrə qədər utanmaq, özlərinə, sözlərinə hörmət yoxdur. Azərbaycanın orduya gələn üçün ayırdığı büdcə 9 milyarda ya-

“Benzin verib, puluna tank alacaqlar” isterikası

Revanşistlərdən absurd iddialar; Azərbaycanın silah almaq üçün kifayət qədər büdcəsi var

xındır. Ermənistanı satılan benzinin pulu bu vəsaitin yanında dəryada damla kimidir. Bu qədər böyük məbləğ Azərbaycanın öz Ordusunun silah arsenalını daha da müasirləşdirməsinə, zənginləşdirməsinə imkan verir”.

Hərbi ekspert qeyd etdi ki, Qrant Baqratyan kimi şəxslər qəsdən o cür açıqlamalar verməklə Ermənistan cəmiyyətinin sülhə meyillənməsi prosesinin qarşısını almaq, düşmənciliyi davam etdirmək, Azərbaycana nifrət əhval-ruhiyyəsi ya-

ratmaq istəyirlər: “Bu cür revanşist qüvvələr həm də mesaj verirlər ki, hakimiyyətə gələcəkləri halda Azərbaycanla müharibə edəcəklər. Ermənistan hakimiyyəti həmin revanşistlərin səsinə kəsməlidir. Çünki onlar nifaq toxumu sə-

pirlər və əslində Ermənistanın gələcəyini təhlükə altına sala-cıq mövqedədirlər, sülhün qarşısında bir əngəldirlər”.

İqtisadçı ekspert Natiq Cəfəri isə bildirdi ki, Ermənistanın baş naziri olmuş Baqdasaryanın söylədiyi tezisi savadsız, mənasız və gülüncdür: “Bu cür savadsız, mənasız fikrə cavab verməyin özü adama gülməli gəlir. Yeni söhbət Ermənistanı göndərilən benzinin dəyəri cəmi bir neçə yüz min dollardan gedir. Həmin yanacağın maya dəyərini çıxsaq Ermənistanı satılan benzinin büdcəmizə təsiri bəlkə də bir neçə min manatdır. Baş nazir olmuş şəxs bunu bilmərsə, bir ayıb, bilə-bilə o cür danışırsa daha betər...Bu, Ermənistan-dakı revanşistlərin sülh prosesi-nə vurmaq istedikləri zərbədən başqa bir şey deyil”.

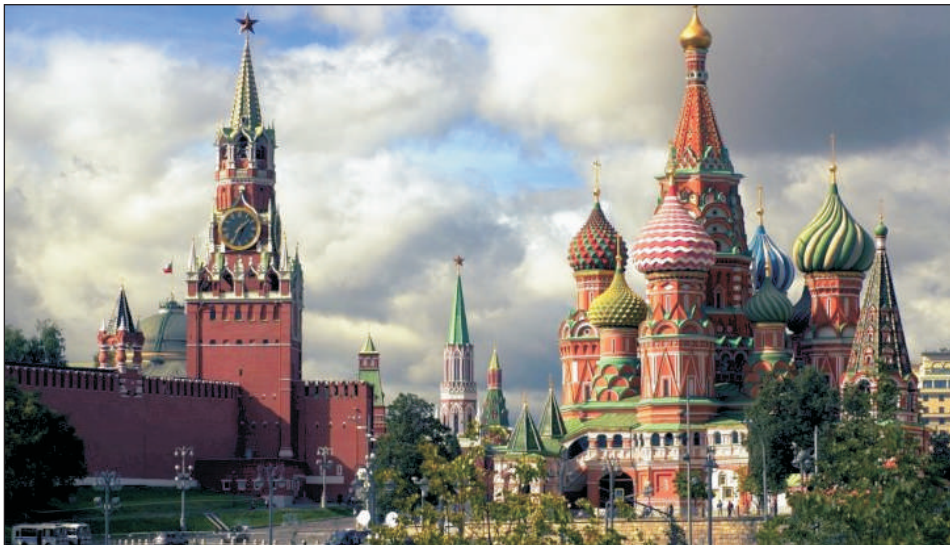
✎ **Əlibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Məşavət”

Ölkəmizə qarşı yenə “etnik kart” oyunu

Daxilində hər an kiçik dövlətlərin yaranacağından narahat olan imperiypərəst dövlət yenə iş başındadır; amma bu cəhdlər heç bir nəticə verməyəcək

“Kreml son bir neçə ildə Azərbaycanda “taliş” və “ləzgi” adlanan kartları ardıcıl, lakin uğursuz şəkildə oynamağa çalışır. Bu cəhdlər Rusiya Federasiyası daxilində baş verən hadisələrdən tutmuş, dövlətin nəzarətində olan KİV-lərdə “azlıqların problemləri” ritorikasının süni şəkildə qurulmasına qədər müxtəlif formalarda həyata keçirilib”.

Bu barədə Minval.az saytı yazır. Bildirilir ki, bu strategiya yeni deyil. O, etnik mənsubiyyətin dövlətə qarşı təsir vasitəsi kimi istifadə oluna biləcəyi ilə bağlı köhnəlməmiş anlayışa əsaslanır. “Bugünlərdə Rusiyanın birbaşa və ya dolayısı ilə Kremlin himayəsində olan radikal dairələr Azərbaycanda qondarma “Talış-ləzgi məsələsi”-nə həsr olunmuş ayrıca hesabat dərc ediblər. Sənəddə talışları və ləzgiləri sistemli şəkildə əzilən azlıqlar kimi, Azərbaycanın millətlərə-rası münasibətlər siyasətini isə “qəsdən assimilyasiya və repressiv siyasət” kimi qələmə verməyə cəhd edilir ki, bu da guya daxili qeyri-sabitlik üçün ilkin şərtlər yaradır. Müəlliflər etnik faktorunu açıq şəkildə “Bakıya siyasi təsirin potensial aləti” kimi təqdim edir-

lər. Qarabağdakı Vətən müharibəsi bundan əvvəl də Azərbaycana qarşı bu cür çirkin oyunlara tutarlı cavab oldu. Azərbaycanda yaşayan müxtəlif millətlər dövlətə sədaqətini döyüş meydanında göstərdi. Qarabağ münaqişəsinin həllindən sonra Azərbaycanı təsir imkanlarını itirən Rusiya yenidən “etnik kart” üzərindən oyunlara başlamağa cəhd edərsə, bu, Moskvanın özü üçün perspektiv vəd etmir. Əvvəla ona görə ki, Azərbaycanı müstəqilliyinin ilk illərində şimal və cənubdan parçalamaq terror təşkilatları Azərbaycanı

qana da buladı. Amma nəticə olaraq nə cənubdan, nə də şimaldan milli zəmin üzərindən qarşıdurma yaratmaq cəhdləri puç oldu. İndi əgər Rusiyadakı bəzi dairələr bu cür ağılsız siyasətə dəstək verəcəklərsə, onlara dövlətin cavabı ağır olacaq. O səbəbdən ümid edək ki, Rusiya rəhbərliyi Azərbaycana qarşı bu cür separatçı cəhdlərin qarşısını özü alacaq...

Milli Məclisin deputatı Azər Badamov “Yeni Məşavət”-a bildirdi ki, həmin dairələr Azərbaycanın “dəmir yumruğunu” həzm edə bilmir: “Azərbaycanın yerləşdiyi coğrafiya və təbii resurslarla zəngin ol-

ması həmişə xarici dairələrin maraq dairəsində olub. Məhz ona görə də güclü müstəqil Azərbaycan dövlətinin yaranması üçün müxtəlif cəhdlər olmuş və bu cəhdlər bu gün də davam etməkdədir. Belə ki, 1918-ci ildə yaranmış Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti cəmi 23 ay yaşaya bildi. O cümlədən müstəqilliyimizin ilk illərində də eyni ssenarilər təkrar olundu. Xarici dairələrin əsas məqsədi Azərbaycanı daxildən parçalamaq, zəiflətmək və torpaqların bir hissəsini də Ermənistanı vermək olub. Amma Ümummilli lider Heydər Əliyevin hakimiyyətə qayıdışı, azərbay-

canlıq ideologiyasının ümumxalq ideologiyasına çevrilməsi ölkədə yaşayan bütün xalqları, onların dinindən və etnik mənsubiyyətindən asılı olmayaraq bir və bütöv etdi. 2020-ci ildə də ölkədə yaşayan xalqlar arasında nifaq salmaq istəklərini yenidən təkrar etməyə cəhd etdilər. Amma Prezident İlham Əliyevin “Biz birlikdə güclüyük” çağırışı Azərbaycanı bir daha bir və bütöv etdi və Dəmir Yumruğa çevirdi. Təbii ki, düşmənlərin bu cəhdi də boş çıxdı. Ölkədə yaranmış sarsılmaz milli birlik və həmrəylik sayəsində Dəmir Yumruq düşmənin başını əzdi, 30 il erməni tapdağı altında olan ərazilər azad edildi. Azərbaycanın bu gün öz ərazilərinin bütövlüyünü təmin etməsi və beynəlxalq platformalarda müstəqil və qətiyyətli mövqeyini sərgiləməsi yenə də həmin dairə tərəfindən həzm edilə bilmir. Ona görə də yenidən etnik-millət kartı ortaya atmağa çalışırlar. Rusiyada radikal dairələrin Azərbaycanı qondarma “Talış-ləzgi məsələsi”-nə həsr olunmuş ayrıca hesabat dərc edilməsi də ölkəmizdə xalqlar arasında narazılıq salmağa və dövlətimizin daxildən zəiflədilməsinə hədəflənmiş addımdır. Amma onlar bilsinlər ki, Azərbaycanda milli zəmində fikir ayrılıqları heç vaxt olmayıb. Ölkədə yaşayan bütün xalqların hüquq və azadlıqları konstitusiyaya ilə qorunur. Xarici cəhdlər isə ancaq onların niyyətlərinin ifadəsi olaraq görünür. Belə cəhdlər xalqımızı daha mübariz, bir və bütöv edir”.

Siyasi təhlilçi Sona Əliyevanın fikrincə, Rusiya Azərbaycana qarşı milli azlıqlar üzərindən hər hansı bir çirkinlik edərsə, bunun nəticələri Kreml üçün ağır olacaq: “Moskvanın qırmızı beyni mərkəzləri anlamalıdır ki, Rusiya özü çoxmillətli ölkədir və son vaxtlar qeyri-ruslara qarşı orada qəddarlıq, etnik nifrət nümayiş olunur. Tacik kökenli məktəblinin bir neçə gün bundan öncə qəddarcasına qətlə bunun əyani təzahürüdür. Azərbaycanlılara, öz-bəklərə, gürcülərə və qırğızlara qarşı da Rusiyada bu cür hallar artır. Amma Rusiya anlamalıdır ki, Azərbaycanda tarix boyu hansısa milli azlığa qarşı etnik nifrət olmayıb. Azərbaycan burada yaşayan hər kəsin vahid vətənidir. Beş il öncəki 44 günlük Vətən savaşında bunu sübut etdi. Amma Rusiyada belə deyil. Çeçenlərə, dağıstanlılara, tatarlara və digər xalqlara qarşı ruslar hər zaman qəddarlıq nümayiş etdiriblər. Ukrayna ilə savaşda xeyli qan itirən Rusiya Azərbaycanı yanında görmədiyi üçün çirkin yollara baş vurmağa cəhd edir. Fəqət, bu dəfə də alınmayacaq. Rusiya hazırda Ukrayna savaşında imperiya gücünü itirməklə məşğuldur. Amma bu müharibənin sonunda qırmızı imperiyanı böyük fəlakətlər gözləyir. Pyotr Rusiyanın yerində kiçik Putin knyazlıqları qalacaq və bu ölkədəki hər millət özünün müstəqilliyini elan edəcək”.

✎ **Cavanşir ABBASLI,**
“Yeni Məşavət”

Azərbaycanın "neytral dövlət" statusu - Tiflisdə müzakirələr

Qoşulmama Hərəkatının üzvü olan ölkəmizin gərginliyin heç səngimədiyi regionda neytral qalması mümkündürmü - rəy

Dekabrın 11-12-də Gürcüstanın baş naziri İrakli Kobaxidze Türkmənistanın neytrallığının ildönümünə həsr olunmuş beynəlxalq forumda iştirak etmək üçün Aşqabadda olub. Bu səfər son aylar siyasi kullarlarda Gürcüstanın da neytral status alması barədə artan müzakirələr fonunda diqqət çəkib. Gürcüstan Konstitusiyasının 78-ci maddəsində göstərilir ki, dövlətin hədəfi NATO və Avropa İttifaqına üzv olmaqdır.

Rusiya ilə bağlı şübhə doğurmayan iki siyasi qrup isə son aylar fəal şəkildə bu maddənin ləğvinə tələb edir. İddia olunur ki, neytrallıq təklifini müdafiə edənlər Rusiya-yaxındırlar. Bununla belə, ölkə hakimiyyəti hələ də neytrallıq məsələsini ictimai müzakirəyə çıxarmağa tələsmir.

Azərbaycan rəsmi olaraq "neytral dövlət" statusuna malik olmasa da, faktiki olaraq balanslaşdırılmış və çevik xarici siyasət yürüdür, beynəlxalq hüquqa sadıq qalaraq müxtəlif güc mərkəzləri arasında vasitəçilik platforması olmağa çalışır, bu da onu daha praktiki və dayanıqlı "neytral" model edir. Bu siyasət enerji müstəqilliyi, diplomatik çeviklik və beynəlxalq əməkdaşlığa əsaslanır. Türkmənistan kimi rəsmi olaraq BMT tərəfindən tanınan "neytral dövlət" statusu olmasa da, Azərbaycanın praktiki fəaliyyəti onu klassik neytral dövlətlərdən fərqləndirir, çünki o, daha çox aktiv diplomatiya və strateji balansla seçilir. Beləliklə, Azərbaycan "neytral dövlət" adını daşımır, lakin "praktiki neytrallıq" modelini uğurla tətbiq edir.

Bir ölkənin neytral statusu nədir?

Ölkənin neytral statusu və ya neytrallığı beynəlxalq hüquqda dövlətin cəlb edilə biləcək beynəlxalq münacişə, müharibə hərəkətlərindən çəkildiyi mövqe (status) deməkdir. Yeni ölkə başqa dövlətlər arasında müharibələrdə iştirak etmir, hərbi-siyasi bloklarda iştirakdan imtina edir və onlara qoşulmur, hərbi arsenalını azaldır.

Əvvəlcə neytral dövlətin vəzifələrinə yalnız müharibədə silahlı iştirakdan çəkinmək daxil idi, lakin ərazisindən döyüşən qoşunların keçməsi qadağan deyildi. Sonralar bu statusun öhdəlikləri sırasına müharibə aparan dövlətə hər hansı yardımından tamamilə imtina da daxil edildi. Beynəlxalq hüquqa görə, neytral status ölkələr arasında hərbi münacişə zamanı ölkəyə üç məhdudiyyət qoyur:

- döyüşən tərəflərə öz silahlı qüvvələrini verməmək;
- öz ərazilərini döyüşən tərəflərin istifadəsinə verməkdən (baza, tranzit, uçuş və s.) imtina etmək;
- silah və hərbi malların tədarükü zamanı tərəflərdən heç birinə qarşı ayrı-seçkilik etməmək. Yeni məhdudiyyətlər ya eynidir, ya da, ümumiyyətlə, olmamalıdır.

Qeyd edək ki, Avstriya, Kamboca, Laos, Malta, Türkmənistan və İsveçrə bu statusu alırlar. Qonşu ölkəyə gəlincə, "Neytral Gürcüstan" siyasi təşkilatı bu təbliğatı aparan əsas siyasi qüvvələrdən biridir. Bundan əvvəl, 2022-ci ildə Gürcüstanın Vətənpərvərlər Alyansı hərbi neytrallıq elan etməyə çağırıbmışdı. Əvvəlcə ictimai hərəkat olan "Neytral Gürcüstan" 2025-ci il dekabrın 1-də siyasi partiya kimi qeydiyyatdan keçib. Onun təsisçilərindən biri hakim "Gürcü Arzusu" Partiyasının keçmiş üzvü Vato Şakaraşvildir. Ehtimal edilir ki, "Gürcü Arzusu"ndan ayrıldığı deyilən bir qrup əslində sonradan hökumətin qəbul etdiyi təşəbbüslər səsləndirilmək üçün yaradılıb. Ümumiyyətlə, hazırkı dünya şərtləri ilə neytral olmaq mümkündürmü?

Herbi ekspert Ramil Məmmədli Azərbaycanın Qoşulmama Hərəkatına üzv olduğunu yada salaraq qeyd etdi ki, bu faktın özü də neytral mövqe tutmaqdır. Onun sözlərinə görə, indiki qarışıq beynəlxalq münasibətlər sistemində "neytrallıq statusu" almaq çətindir, çünki risklər və təhdidlər həmişə var: "Azərbaycan Türkiyə və Pakistanla müttəfiqdir. Bu faktı nəzərə almalıyıq. Azərbaycanın müttəfiqlərindən biri ilə imzaladığı Şuşa Bəyanaməsinə əsasən, Türkiyəyə hücum olarsa, bizim Silahlı Qüvvələr ona köməyə gedə

bilər. Bu halda isə neytrallıq pozulmuş olacaq. Bundan əlavə, neytrallıq silahlanmanı da azaltmağı nəzərdə tutur. Biz elə regionda yerləşirik ki, müdafiə qabiliyyətimizi güclü saxlamağa məcburuq. Ancaq o mümkündür ki, hərbi münaqişələrə müdaxilə etməyək. Bunun da bariz nümunəsi Ukraynada gedən müharibədir. Azərbaycan bəslənsə qoruyur və tərəf saxlamır".

Herbi təhlilçi bildirdi ki, qeyd edildiyi kimi, ölkənin neytral statusu və ya neytrallığı beynəlxalq hüquqda dövlətin cəlb edilə biləcək beynəlxalq münacişə, müharibə hərəkətlərindən çəkildiyi mövqe (status) deməkdir: "Yeni ölkə başqa dövlətlər arasında müharibələrdə iştirak etmir, hərbi-siyasi bloklarda iştirakdan imtina edir və onlara qoşulmur, hərbi arsenalını azaldır. Məsələn, müharibədən əvvəl Rusiya Ukraynadan belə bir mövqe tələb edirdi. Azərbaycan isə onsuz da hərbi münaqişələrə qoşulmur, nə NATO, nə KTMT üzvü olmaq niyyəti var. Sadəcə, qeyd etdiyim kimi, neytrallıq statusu iki səbəbdən real görünür: Türkiyə ilə müttəfiqlik, yəni bu məsələdə artıq tərəf saxlayırıq, bir də hərbi arsenalı azaltmaq öhdəliyi. Buna da yerləşdiyimiz coğrafiya imkan vermir. Əgər bizim qonşularımız İsveçrə, Avstriya olsaydı, bəlkə də heç ordu saxlamağa ehtiyac qalmazdı.

Tiflisin tranzitdən qazanmaq "fəndi"

"Xəzər dənizi-Qara Dəniz" nəqliyyat marşrutunun adı yeni olsa da, Bakı-Tiflis-Qarsın təkrarıdır

Gürcüstan hökumətinin Türkmənistan, Rumıniya və Azərbaycanın "Qara dəniz-Xəzər dənizi" adlı nəqliyyat marşrutu yaratmaq təşəbbüsü geosiyasi riskləri önləmək cəhdidir. Bakı.xeber.com yazır ki, Bakı-Tiflis-Qars dəmir yolu Mərkəzi Asiya və Çin yüklərinin Xəzər dənizi üzərindən Azərbaycana, oradan Gürcüstan və Türkiyə vasitəsilə Avropaya çatdırılmasını təmin edir. Eyni zamanda Gürcüstan limanları vasitəsilə Qara dəniz üzərindən Avropaya çıxış imkanları da mövcuddur.

Dörd ölkə arasında imzalanan saziş tranzit qaydalarının uyğunlaşdırılmasını, tarif siyasətinin razılaşdırılmasını və uzunmüddətli əməkdaşlıq mexanizmlərinin qurulmasını hədəfləyir. Bu isə mövcud marşrutun daha rəqabətqabiliyyətli və proqnozlaşdırılan olmasına xidmət edir. Sadəcə, ad bir qədər pafoslu seçilib və bu, beynəlxalq ictimaiyyətə "yeni dəhliz" kimi təqdim edilib.

Məsələnin Gürcüstan üçün xüsusi həssas tərəfi var. Regionda Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı mövqelər zaman axarında konkretləşdikcə və bu dəhlizin açılması perspektivi real göründükcə, Gürcüstanda ciddi narahatlıq yaranır. Çünki Zəngəzur dəhlizi istifadəyə verilərsə, Azərbaycanı birbaşa Türkiyə və daha geniş Avropa bazarları ilə birləşdirən alternativ, həm də daha qısa quru marşrut formalaşacaq. Bu isə Gürcüstan ərazisindən keçən Orta dəhliz hissəsinin cəlb ediciliyini azalda bilər. Belə bir şəraitdə Gürcüstan üzərindən əsasən yalnız Qara dənizlə bağlı yüklərin keçməsi ehtimalı qalır.

Məhz bu səbəbdən Gürcüstan uzunmüddətli logistika və tranzit müqavilələrinin bağlanması maraqlıdır. Məqsəd odur ki, sabah Zəngəzur dəhlizi açılarsa belə, Türkmənistan kimi ölkələr artıq müəyyən öhdəliklər çərçivəsində Gürcüstan marşrutundan istifadəyə davam etsinlər. Bu yanaşma Bakı-Tiflis-Qars dəmir yolunun və ümumilikdə Gürcüstan tranzitinin aktuallığını qorumaq üçün atılan strateji addımdır.

Türkmənistan üçün bu format Xəzər üzərindən Qara dənizə və Avropaya çıxışı daha sistemli və hüquqi baxımdan təminatlı etmək imkanı yaradır. Gürcüstan isə öz tranzit rolunu zəiflədə biləcək gələcək alternativlərə qarşı indidən sığorta mexanizmi formalaşdırmağa çalışır. "Yeni dəhliz" anlayışının qabardılması da bu baxımdan daha çox siyasi və kommunikativ xarakter daşıyır.

Nəticə etibarilə "Qara dəniz-Xəzər dənizi" marşrutu texniki mənada yeni deyil. Yenilik onun siyasi-hüquqi dizaynında, iştirakçı ölkələrin uzunmüddətli öhdəliklərə cəlb edilməsində və xüsusilə Gürcüstanın Zəngəzur dəhlizi fonunda tranzit mövqelərini qorumaq cəhdində özünü göstərir. Əslində bu təşəbbüs yeni yol açmaqdan daha çox, mövcud yolun gələcəkdə əhəmiyyətini itirməməsi üçün atılmış strateji addımdır.

Azərbaycan isə öz təhlükəsizlik və inkişaf maraqlarını təmin edərkən hər hansı global hərbi-siyasi blokun üzvü olmaqdan, müxtəlif güc mərkəzləri ilə əməkdaşlıq modelini seçib".

Onun sözlərinə görə, məsələn, NATO ilə tərəfdaşlıq münasibətlərinin saxlanılması, Avropa İttifaqı ilə strateji enerji dialoqunun qurulması, Türkiyə və Pakistanla hərbi müttəfiqlik neytrallıq statusunu almağı çətinləşdirir: "Əslində buna zərurət də yoxdur. Azərbaycan onsuz da neytral balans siyasətini real məzmunla təmin edib. Regional münasi-

bətlərdə də Azərbaycan gərginlikdən yayınır, balans yaradır və vasitəçilik potensialı saxlayan xəttə üstünlük verir. Azərbaycan həm Qərblə, həm Şərqlə, həm NATO ilə, həm də Qoşulmama Hərəkatı ilə paralel əməkdaşlıq apararaq heç bir blokun orbitinə daxil olmadan öz milli maraqlarını qoruyur. Dövlətin beynəlxalq hərbi əməliyyatlarda iştirak etməməsi, regiondan kənar güc iddiaları irəli sürməməsi və dialoq platforması rolunu qoruması bu neytral-balans modelini daha da möhkəmləndirir".

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Dövlət baba və nəvələri

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

Sovet vaxtı, Qorbaçov hakimiyyətə gələndə cürbəcür orijinal, yeni proqramlar elan olundu. Məsələn, bunlardan biri “Elmi-texniki tərəqqinin sürətləndirilməsi” adlanırdı. Vəzirov məhz partiyanın bu proqramından ruhlanaraq kompüterləşdirməyə başlamaq istəyirdi. Digər proje “Zəhmətsiz gəlirlərlə mübarizə” adlanırdı. Alkoqolizmlə mübarizə, yenidənqurma və sairə kimi sarsaq ideyalar da vardı, bunların hamısı bir yerdə SSRİ-nin dağılmasına səbəb oldu, çünki ortada nəse yoxdursa, nəyi yenidən qurasıydı? Zəhmətsiz gəlir olurmu? Axı həttə rüşvətxorlar belə əziyyət çəkirdi, qan-tərə batır.

O cümlədən sovet adamı saxta və yalan quruluşa heç olmazsa araç-spirit içib, uyaraq dözdü, Qorbaçov isə alkoqolu aradan qaldırmaqla baltanı sistemin lap kökündən vurmuşdu.

Ancaq prosesin ən maraqlı şüarlarından biri “Daha çox aşkarlıq, daha çox demokratiya!” olmuşdu. Qorbaçov senzuranı aradan qaldırmış, partiya və dövlətin mətbuata, tele-radiya, ümumiyyətlə, söz və fikir azadlığına qadağalarını ləğv etmişdi. Həmin dövrdə bu temada belə anekdot yaranmışdı: “Bir gün Petka Çapayevə sual verir ki, partiya aşkarlıq elan edib, bu nə deməkdir. Çapayev deyir: “Bax, indən belə mənim barəmdə, Lenin barəsində, partiya-hökumət barəsində ürayindən keçəni deyə bilərsən, buna görə sənə heç nə olmayacaq”. Petka heyrlənir: “Doğrudan heç nə olmayacaq?!” Çapayev deyir: “Hə. Qılıncın, papaq və kürkün, heç çöreyin də olmayacaq”.

İki gün sonra - 26 dekabrda SSRİ-nin rəhmətə getməyinin ildönümüdür, 1991-ci ildə biz onu rəsmən basdırmışdıq. Lakin indi həmin proqramların yadıma düşməyinin səbəbi başqadır. “Aşqarsızlıq şəraitində” köşə yazımdan sonra Günel xanım məktub yazıb, 1980-ci illərdə Saatlıda olmuş məzəli əhvalatı göndərib. Deyir bizim kənddə Ağakışi adında qarovulçu vardı, qoruduğu tayadan ot oğurladığı yerdə, günün günorta çağı bunu yaxalayırırlar. Deyirlər ayıb olsun, bu nə işdir görürsən, Ağakışi cavab verir: “Aşkarlıq deyilmi?”

Bəli. Açıq-aşkar, gözgöresi oğurluğa bizdə tarixən hörmət olmuşdur. Generallar və onların oğul-uşaqları gömrükdə qaçaqmalçılıq edir, siqaretdən qızıla, narkotikdən maşına qədər hər cür şeydən pul qazanırsa, sonra bəziləri qaçıb İrana gedirsə, buna münasibətimiz müsbətdir. Görünən dağa bələdçi lazım deyil. Hamı bilir Şirvan çuxurdadır. At özgeyin... Nəse, burada əl saxlayıram, mövzunun getdikcə zibili çıxır.

Sadəcə, bəzən belə aşkarlıq mühitinə dözümsüzlük göstərilir. Hökumətimizin qeyri-hökumət idarəsi var. (Bu, öksümoron deyil, gerçəkdir). Həmin idarə hər il qeyri-hökumət təşkilatlarına (QHT) pul ayırır. Təzəlikcə həmin idarənin sözcüsü tragikomik açıqlamalar vermişdi. Məsələn, deyir bizə göndərilən 800 layihədən 200-ü plagiat çıxdı. Sitat: “Şəhid ailələrinin Xankəndinə səfərinin təşkili” layihəsi üzrə eyni mətn 9 fərqli QHT-dən daxil olub”.

Buna niyə neqativ yanaşılır? Yəqin bütün QHT-lərimiz çalışır şəhid ailələrini Xankəndinə aparsınlar. Yadımdadır, bu işlər təzə başlayanda bir QHT “Şirvan şəhərində kasıb uşaqların sünneti” layihəsi təqdim etmişdi. Pis idimi? Yox. Əksinə, həmin sünnetli uşaqlar minnətdarlıq hissi ilə böyüdürlər, bəlkə indi Xankəndinə avtobus sürürlər.

Digər sitat: “Hərbi yönümlü bir QHT 49 650 manat dəyərində layihə təklifi ilə müraciət edib. “Dövlət babadır, biz də övladı” adlı bu layihənin mətni 8 fərqli QHT ilə eynidir, orfoqrafik səhvlər də eyni cümlələrdə edilib”.

Gör nə qədər poetik yazıblar: Dövlət baba... Adam dərhal əlini cibinə salmaq, nəzir vermək istəyir. Bunlar isə mız qoyur. Nə olar təkrar görünəndə? 8 QHT istəyir, hamısına verin. Dövlət babanın övladları 8 yox, 8 milyondur! Ən azı. (Qalan 2 milyonu AXC-Müsavat-filan kimi ögey nəvələrə çıxdım).

Ümumiyyətlə, dilənçilikdə yenilik, novatorluq çox çətin-dir. Ümumi şablonlar var: “Sən o yanındakı qızın canı”, “Allah xəstələrinizə şəfa versin”, nə bilim, “Bacım evdə qan qusur” və sairə. Yeganə olaraq bir dəfə Şamaxıkada avtobusa minən unikal dilənçi görmüşdüm, qardaş bir cümlədə əsgərlikdə olanları, abituriyentləri, xəstələri, qəribləri, rayonda qalanları, Rasiyadakı arvad-uşağı, qaçqınları, iş ax-taranları - uzun sözün qısa, dünyada nə ehtiyac varsa, hamısını əhatə etmişdi. Nəticədə növbəti dayanacaqda bir topa pulla düşüb getdi, halal xoşu olsun.

Açıqı, neçə vaxtdır onun ünvan və ya telefonunu axtarıram.

ABŞ

Prezidenti Donald Trampın yaxın müttəfiqi, Florida konqresmeni Anna Paulina Luna Azərbaycana qarşı “907-ci düzəliş”in ləğvi ilə bağlı qanunvericilik təşəbbüsü irəli sürdükdən sonra Vaşinqtondakı erməni lobbisi əks-hücuma keçib. ABŞ Konqresinin Nümayəndələr Palatasının erməni diasporu ilə əlaqəsi olan üzvləri Vaşinqton-Ermənistan təhlükəsizlik tərəfdaşlığı ilə bağlı yeni qanun layihəsi təqdim ediblər.

Florida respublikaçısı Qus Bilirakis və Nyu Cersi ştatından demokrat Frenk Pallonun təqdim etdiyi sənəd ABŞ prezidentinə “907-ci düzəliş”ə əsasən, Azərbaycana qarşı qoyulmuş məhdudiyyətləri ləğv etməyi qadağan etməyi təklif edir. Bununla təşəbbüsün müəllifləri Ağ Evin Bakının realıqda həttə regional siyasətin siması ilə bağlı müstəqil şəkildə tənzimləmək imkanını qanunvericiliklə əngəlləməyə çalışırlar.

Haqqın.az xəbər verir ki, qanun layihəsinin əsas hissəsi ABŞ-dəki erməni lobbisinin tanış arqumentlərinə əsaslanır. Konkret olaraq, sənəddə vurğulanır ki, ABŞ-nin Azərbaycana gələcək yardımını bir sıra şərtlərin, o cümlədən Qarabağı tərk etmiş ermənilərin geri qaytarılması, “əsirlərin azad edilməsi” və “Ermənistanla qarşı hərbi əməliyyatların dayandırılması” kimi şərtlərin yerinə yetirilməsindən asılı olmalıdır.

Maraqlıdır ki, bu tələblər hərbi əməliyyatların çoxdan dayandırıldığı bir şəraitdə irəli sürülür. Başqa sözlə, Nümayəndələr Palatasının üzvləri tərəfindən irəli sürülən “şərtlər” Cənubi Qafqazda normallaşma prosesinin faktiki vəziyyətini gözardı edir və Azərbaycanın öz əraziləri üzərində tam suverenliyini bərpa etdikdən sonra inkişaf etmiş dinamikanı əks etdirmir. Qanun layihəsinin mətnində açıq şəkildə göstərilir ki, “şərtlər yerinə yetirilməse” ABŞ Ermənistanın müdafiə qabiliyyətinin gücləndirilməsinə birbaşa dəstəyə keçməli, onu effektiv şəkildə silahlandırmaqlıdır. Başqa sözlə, sənəd Azərbaycana təzyiq üçün sanksiyalar mexanizmini kodlaşdırmaqla yanaşı, regionda qüvvələr balansında birtərəfli dəyişikliyi əsasını qoyur.

Bilirakis və Pallonun qanunvericilik təşəbbüsünün ənənəvi olaraq erməni diasporasının maraqları üçün lobbiciliyə yönəlmiş daha bir neçə Konqres üzvlərinin imzasını artıq aldığı vurğulanmaq vacibdir. Amerika Erməni Milli Komitəsi (ANCA) qanun layihəsinə ikitərəfli dəstəyi genişləndirmək üçün yaxın

Trampa “907-ci düzəliş”i ləğv etmək qadağası

Ermənipərəst qüvvələr Azərbaycana qarşı yenidən əks-hücuma keçib - o qərar Konqresdən keçəcəkmi?

günlərdə lobbicilik kampaniyasına başlamaq niyyətini açıqlayıb. Eyni zamanda ANCA açıq şəkildə etiraf edir ki, yeni təşəbbüs “907-ci düzəliş”i ləğv etmək təklifinə “bir-başa cavabdır”.

Qeyd edək ki, təkcə son bir ildə erməni lobbisi ABŞ Konqresində dəfələrlə Azərbaycan əleyhinə qanun layihələri ilə çıxış edib. Lakin bu sənədlərin heç biri Nümayəndələr Palatasının Xarici Əlaqələr Komitəsinə baxılmaq üçün təqdim edilmək üçün kifayət qədər dəstək almadı. Eyni zamanda aydındır ki, Amerika ermənilərinin mövqeyi Cənubi Qafqazda vəziyyətin sabitləşdirilməsində və ya son nəticədə Ermənistan-Azərbaycan münasibətlərinə daimi xarici təsir aləti kimi son qoyulmasında maraqlı olmayan bir sıra regional oyunçuların maraqları ilə böyük ölçüdə üst-üstə düşür.

Professor Qabil Hüseynlinin “Yeni Müsavat”-a bildirdiyinə görə, senatorların fəallığı erməni lobbisinin sifarişi olsa da, Trampın iradəsinə təsir edə bilməyəcək: “Söhbət aktın dayandırılması haqda qərardan gedir. Tramp Azərbaycana və rəhbərliyinə yüksək dəyər verir. Sadəcə, bu bədnam qanunun ləğvi Trampın səlahiyyətində deyil. Buna Konqres qərar verməlidir. Birləşmiş Ştatlarda isə hər hansı qanunun ləğvi mürəkkəb məsələdir. Açıqı, belə tezliklə qanunun ləğvinə göz-ləmirəm. Ancaq ən azından

yeni “907-ci düzəliş” 90-cı illərdə ilişib qalan yaramaz bir qərardır”.

Siyasi şərhçi Ramiyə Məmmədova Trampdan sonra demokrat namizədin hakimiyyətə gəlməsi ilə sözügedən sənədin yenidən aktivləşdirilməsini istisna etmir. Onun gözləntisi budur ki, ermənipərəst qüvvələr pusquda dayanıb və Ağ Evdə rəhbər dəyişikliyinə ümid edir: “Həttə Nümayəndələr Palatasına keçiriləcək seçkilərlə bağlı həvəsləniblər. Trampın impiçmenti gündəmdədir. Mən bunun baş verəcəyinə inanmıram, amma ABŞ-da növbəti prezident demokratlardan olarsa, “907-ci düzəliş” barədə Trampın son qərarı dəyişə bilər. Halbuki Azərbaycan-ABŞ münasibətlərinə zərərən başqa xeyri olmayacaq. Təəssüf ki, Bakı ilə Vaşinqton arasında əlaqələrin yaxşılaşmasını istəməyənlər var. Ona görə də biz maraqlılıq ki, növbəti prezident də respublikaçılardan olsun. Hər halda, Tramp bu vəzifədə 3 il qalacaq. Bizim strategiyamız isə uzunmüddətli perspektivə hesablanır. Bu da Azərbaycan-ABŞ əlaqələrinin inkişafı üçün əhəmiyyətlidir. Hazırda İşçi Qrupu strateji müttəfiqliyin əldə olunması üçün çalışır. Ona görə də sözügedən sənədin ləğvinə yaxın aylarda gözləmirəm, amma Trampın mövqeyi də dəyişməyəcək”.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
 “Yeni Müsavat”

Son həftələr Ukrayna müharibəsinin geosiyasi miqyasının böyüməsi nəticəsində daha mürəkkəb təhlükəsizlik situasiyası yaranıb. Yeni potensial münaqişə Qara dəniz və Xəzər proyeksiya olunur. Belə ki, Ukrayna Rusiyanın Xəzər və Qara dənizlərdəki obyektlərini hədəfə alır.

Müharibənin su sərhədlərinə keçirilməsi Rusiyanı Ukraynaya ağır şərtlərdən çəkindirmək məqsədi daşıyır. Amma bu, Rusiya və İranla bərabər Xəzər dənizinin sərhədlərini bölüşən Azərbaycan, Qazaxıstan və Türkmənistan üçün yeni situasiyadır və ciddi müzakirələr tələb edir.

Gərginlik artdıqca Rusiya İranın Xəzər dənizindəki hərbi əməliyyatlara qarşı birgə hərbi mövqə sərgiləməsini istəyə bilər.

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin (STM) icraçı direktoru Sahib Məmmədov "Yeni Məsvət"ə bildirdi ki, müharibələrin xarakterinin dəyişməsi döyüş əməliyyatı zonası anlayışını da əhəmiyyətli şəkildə dəyişib: "Əvvəllər uzaq əraziləri yalnız uzaqmənzilli raketlərlə atəşə tutmaq olurdusa və bu, çox baha başa gəlirdisə, indi müharibə tərəfləri qarşı tərəfin ən uzaq ərazilərini hədəf ala bilər. Rusiya ilə Ukrayna arasında gedən döyüşlərin də coğrafiyası bu baxımdan genişlənməkdədir. Qara dəniz və Xəzər dənizi hövzələrində gəmilərin, neft platformalarının və digər neft infrastrukturlarının hədəf alınması bir xeyli əvvəl başlamışdı, lakin son dövrlərdə genişlənməkdədir. Türkiyə ərazisində PUA-ların görünməsi, Xəzər dənizində "LUKoil"ə məxsus neft platformalarının vurulması hövzəətrafı dövlətləri də narahat etməyə başlayıb. Bununla belə, Ukrayna tərəfi hələlik yalnız Rusiyaya məxsus neft platformalarını hədəf alır, lakin hər hansı provokasiyalar ola və digər Xəzərətrafı dövlətlərin gəmiçiliyi və neft hasilatı infrastrukturunu da təhlükə altına düşə bilər".

S.Məmmədov əlavə etdi ki, bütün bunlara baxmayaraq, hələlik Qara dəniz və Xəzər dənizi ətrafı dövlətlərin hər hansı birinin, o cümlədən İranın münaqişəyə cəlb olunması gözlənilmir: "Əvvəla, "Xəzər dənizinin hüquqi statusu haqqında" Konvensiya İran tərəfindən hələ də ratifikasiya olunmayıb və İran heç bir halda Xəzər dənizində onun maraqlarının pozulmasını iddia edə bilməz. Digər tərəfdən, İran Rusiyanı silahla təchiz etməkdədir, amma Rusiya ilə birgə Ukraynaya qarşı müharibədə iştirakı üçün ciddi əsaslar yoxdur. Onsuz da sanksiya altında olan İranın belə bir avantüraya gedəcəyi bu baxım-

dan inandırıcı deyil. Bununla belə, İranın passiv şəkildə iştirakı mümkün ola bilər. Yeni Ukraynanın hücumlarının dəf olunması üçün İran hərbi hava və dəniz qüvvələrinin cəlb olunması mümkündür.

Həmçinin yaxın dövrlərdə Rusiya və Ukrayna arasında razılaşmalar baş tutmazsa, müharibənin daha da şiddətlənməsi qaçılmaz olacaq. Bu isə əlbəttə, bütünlükdə region üçün, o cümlədən Qara dəniz və Xəzər dənizi regionuna daxil olan dövlətlər üçün təhdidləri artırır".

Siyasi şərhçi Tural İsmayilovun fikrincə, Kreml öz hərəkətləri ilə regional əməkdaşlıq mexanizmlərinin möhkəmlənməsinə səbəb olur və bu, paradoksal şəkildə Rusiyanın nüfuzunun azalmasına gətirib çıxarır: "Moskvanın təhlükə yaratdığı situasiyada sahil dövlətləri arasında koordinasiyanın artması təbii prosesdir və Kremlin istəmədiyi nəticələrə səbəb olur. Regional platformaların güclənməsi, birgə təhlükəsizlik mexanizmlərinin işlənməsi və sahil ölkələrinin birgə iradəsinin formalaşması Rusiyanın hegemon ambisiyalarına qarşı təbii reaksiyadır. Moskvanın imperativ yanaşması öz əksini tapır və regional dövlətlər arasında alternativ əməkdaşlıq modelləri yaranır". **T.İsmayilov qeyd etdi ki, Xəzər dənizinin hüquqi statusu məsələsində Rusiyanın ikili standartları xüsusilə aydın görünür:** "Kreml bir tərəfdən qeyri-sahil dövlətlərinin hərbi gəmilərinin Xəzərə daxil olmasının qarşısını almaq üçün 2018-ci il Aktau Konvensiyasını dəstəkləyir, digər tərəfdən isə özü bu akvatoriyayı beynəlxalq münaqişələrdə hərbi vasitə kimi istifadə edir. Bu ikili yanaşma Moskvanın beynəlxalq hüquqa münasibətini və tərəfdaşlarına etibarsızlığını göstərir. Rusiya yalnız öz maraqlarına uyğun gələn normaları qəbul edir və bu da onun regional liderlik iddialarının boşluğunu aşkara çıxarır".

Moskvanın İranla hərbi yaxınlaşmasına gəldikdə, siyasi ekspert hesab edir ki, bu da risklər vəd edir və həm də Kremlin diplomatik bacarıqsızlığının göstəricisidir: "Tehran Rusiya ilə birgə Xəzərdə hərbi əməliyyatlara qoşularsa, bu, İranın regional dövlətlərlə münasibətlərini gərginləşdirir və onu Qərblə

Qərb müharibəni Xəzərə keçirir - üç paytaxt hədəfdə

Xəzəryanı dövlətlər ciddi risk altında; **STM-in icraçı direktoru:** "Təxribatlar ola və digər Xəzərətrafı dövlətlərin gəmiçiliyi və neft hasilatı infrastrukturunu təhlükə altına düşə bilər"

münasibətlərində daha da təcrid edər. Moskva faktiki olaraq İranı öz geosiyasi tələsinə qurban verməyə çalışır və bu, etibarlı tərəfdaş yanaşması deyil. Kremlin bu strategiyası uzun müddət həm Rusiyanın, həm də İranın regional mövqələrini zəiflədər və sahil dövlətləri arasında əks-blok formalaşmasına gətirib çıxara bilər".

T.İsmayilov vurğuladı ki, Rusiya Xəzər dənizində strateji perspektivsizliyin əsiri olub və bu, Moskvanın ümumi xarici siyasət böhranının mikrokosmosu kimi görünür: "Kreml taktiki zərbələrlə uzunmüddətli sabitliyi, qısamüddətli nəticələrlə strateji mövqələri dəyişməyə çalışır və bu, məğlubiyyət strategiyasıdır. Xəzərdə Rusiyanın artan təcridinin əsas səbəbi Moskvanın özünün düşünlülməmiş hərəkətləridir. Regional dövlətlər artıq Kremlin imperativ yanaşmasına qarşı alternativ axtarır və bu proses geri dönməzdir".

Siyasi şərhçi digər məqamlara da diqqət çekdi: "Qərbin strategiyası isə aydındır - Rusiyanı müharibənin ağırlığı altında maksimum dərəcədə zəiflətmək və Moskvanın layihələndirmə qabiliyyətini bütün coğrafi istiqamətlərdə məhdudlaşdır-

maq. Xəzər dənizi bu strategiyanın məntiqi davamı kimi Kremlin enerji və hərbi infrastrukturuna təzyiq vasitəsinə çevrilir. "LUKoil" platformalarına hücumlar Rusiyanın daxili neft istehsalının 8 faizinin itkisi deməkdir və bu, uzunmüddətli iqtisadi taqətsizliyin başlanğıcıdır. Moskva öz hərbi avantürizmi ilə iqtisadi təhlükəsizliyini riskə atır və bu, məsuliyyətsiz dövlət idarəçiliyinin nümunəsidir".

T.İsmayilovun fikrincə, regional təhlükəsizlik arxitekturasının gələcəyi Xəzərdə Rusiyanın hegemon iddialarının nə dərəcədə məhdudlaşdırılacağından asılıdır: "Kremlin militarist yanaşmasına qarşı sahil dövlətlərinin birgə mövqeyi, hüquqi mexanizmlərin gücləndirilməsi və beynəlxalq ictimaiyyətin dəstəyi vacib elementlərdir. Moskvanın Xəzəri öz geosiyasi laboratoriyasına çevirmək cəhdi uğursuzluğa məhkumdur. Regional konsensusun formalaşması, təhlükəsizlik mexanizmlərinin işlənməsi və müstəqil siyasi iradəyə malik dövlətlərin artan rolu Kremlin hegemon iddialarına real alternativdir və Xəzərin gələcəyi məhz bu amillərdən asılıdır".

□ **E.PASASOY,**
"Yeni Məsvət"

Bakıdan gəmi ilə İrana və Rusiyaya?

Son həftələr Ukrayna müharibəsinin "əks-sədası"nın Xəzərdə yaratdığı gərginlik fonunda Rusiyadan Azərbaycana dəniz yolu ilə səfərlərin təşkili yenidən gündəmə gəlib. Azərbaycanın quru sərhədləri artıq beş ildir bağlıdır və Nazirlər Kabinetinin son qərarı ilə karantin rejimi 1 aprel 2026-cı ilədək uzadılıb. Bu səbəbdən hazırda Azərbaycanla qonşu ölkələr arasında səfərin daşımaları yalnız hava nəqliyyatı vasitəsilə həyata keçirilir.

Rusiyanın "Vodoxod" şirkətinin Xəzər dənizi üzrə yeni kruiz marşrutu planı diqqət çəkib.

Şirkətin direktoru Rəşad Baqaudinov "Nəqliyyat Rusiyası" forumunda bildirib ki, qarşıdan gələn qış mövsümündə "Nikolay Jarkov" gəmisi ilə Xəzər dənizi üzrə beynəlxalq kruiz təşkil etmək planlaşdırılır. Marşrut çərçivəsində Mahaçqala və Dərbəndlə yanaşı, Bakı və İran limanlarına da daxilolmalar nəzərdə tutulur.

Şirkətin mətbuat xidməti qeyd edir ki, planlaşdırılan kruiz beş Xəzəryanı dövləti - Rusiya, Azərbaycan, İran, Türkmənistan və Qazaxıstanı birləşdirə bilər. İlk variantlarda Mahaçqala, Aktau, Türkmənbaşı, Bakı və Bəndər-Ənzəli limanlarına səfərlər müzakirə olunur. Bununla belə, vurğulanır ki, beynəlxalq limanlara giriş yalnız müvafiq dövlətlərarası sazişlər imzalandıqdan sonra mümkün olacaq.

Rəşad Baqaudinovun sözlərinə görə, məsələ Rusiya Nəqliyyat Nazirliyi ilə birgə işlənir və proses kifayət qədər vaxt aparır. O, həmçinin İran və Türkmənistan üçün viza tələblərinin mövcudluğunu xatırladaraq, kruiz turistləri üçün vizasız giriş imkanlarının qanunvericilik səviyyəsində həll edilməsinin vacibliyini bildirib.

Nazirlər Kabinetinin karantin rejiminin uzadılması ilə bağlı qərarında səfərinlər üçün dəniz sərhədlərinin açıq və ya bağlı olması məsələsinə ayrıca toxunulmur. Halbuki pandemiya əvvəl Bakıdan Türkmənbaşı və Aktau limanlarına səfərin bəzələri fəaliyyət göstərirdi. Haqqin.az bildirir ki, COVID-19 pandemiyası dövründə quru və hava sərhədləri ilə yanaşı, bu marşrutlar da dayandırılıb. Məhz bu səbəbdən, mövcud şəraitdə Rusiya şirkətinin Bakı istiqamətində Xəzər üzərindən kruiz səfərləri təşkil etməsi real görünür.

Qəbul imtahanlarında qanunsuz texniki vasitələrdən istifadə halları ilə bağlı cinayət işi üzrə məhkəmə istintaqı davam edir. Bu barədə DİM-dən məlumat verilib.

Məlumatda bildirilir ki, dekabrın 23-də bu iş üzrə təqsirləndirilən şəxslər Babayev İslam Elşan oğlu, Məmmədov Ayxan İlham oğlu və Məmmədov Murad Mahir oğlu ilə birlikdə, hazırlıq kurslarına gələn və ya tanış olan abituriyentlərə müxtəlif məbləğdə pul vəsaiti qarşılığında onların imtahanında yüksək bal toplayacaqlarını bildirərək onlara gizli qaydada informasiya alınması üçün nəzərdə tutulmuş texniki vasitələrindən istifadə qaydalarını izah etmiş, imtahan günü xüsusi ayaqqabıların içərisinə sözügedən alətləri yerləşdirmiş və binaya daxil olmuş abituriyentlərə sualların cavablandırılmasında köməklik göstərə biləcəklərini qeyd ediblər.

İstintaqın gedişi zamanı bu iş üzrə kömək edilməsi nəzərdə tutulan abituriyentlər şahid qismində ifadə verib və öz əməllərini ifadələrində etiraf ediblər. Abituriyentlərdən bəziləri sözügedən texniki vasitələrlə imtahan binasına daxil olub və istifadə edib, bəziləri isə imtahan keçirilən otağa texniki vasitələrlə daxil olsalar da, yaranmış texniki nasazlıq səbəbindən onlardan istisna

fadə edə bilməyib, bəziləri növbəti imtahanda binaya girişdə yoxlama rejimini həyata keçirən əməkdaşlar tərəfindən üzərində qurğular aşkarlandığı üçün imtahana buraxılmamış, bəziləri isə girişdə yoxlama rejimindən çəkinib geri qayıdaraq ayaqqabılarını dəyişərək adi qaydada binaya daxil olub. Nəzərinizə çatdırırıq ki, 11 abituriyentdən 9-nun imtahan (müsbəqə) nəticəsi ləğv edilib və onlar ixtisas seçiminə buraxılmayıb. İş üzrə şahid qismində adı hallanan digər 2 abituriyent isə binaya daxil olana qədər sözügedən texniki vasitələri çıxarıb adi qaydada imtahanı iştirak etdiyi üçün onların nəticələri ləğv edilməyib.

İttiham aktında qeyd olunur ki, Babayev İslam Elşan oğlu gizli qaydada informasiya alınması üçün nəzərdə tutulmuş texniki vasitələri qanunsuz olaraq satış məqsədilə istehsal etməklə, qeyriləri ilə qabaqcadan əlbir olan bir qrup şəxs halında təkrarən gizli qaydada informasiya alınması üçün nəzərdə tutulmuş texniki vasitələri satmış, qeyrilərinin köməkliyi ilə vəzifəli şəxs kimi xidməti vəzifələrinin icrası ilə əlaqədar özü və üçüncü şəxslər üçün qanunsuz üstünlük əldə etmək məqsədi ilə öz qulluq səlahiyyətlərindən qulluq mənafeyinə qəsdən zidd olaraq istifadə edərək dövlətin qanunla qorunan mənafeələrinə mühüm zərər

Kimlərin imtahan nəticələri və niyə ləğv edildi?

İki abituriyent binaya daxil olana qədər texniki vasitələri çıxardığı üçün... - məhkəmə işi

rər vurmaqla vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə etməkdə təqsirləndirilir.

Məmmədov Murad Mahir oğlu və Məmmədov Ayxan İlham oğlu isə qeyriləri ilə qabaqcadan əlbir olan bir qrup şəxs halında vahid niyyətlə və təkrarən gizli qaydada informasiya alınması üçün nəzərdə tutulmuş texniki vasitələri satmaqla, qeyrisinin vəzifəli şəxs kimi xidməti vəzifələrinin icrası ilə əlaqədar özü və ya üçüncü şəxslər üçün qanunsuz üstünlük əldə etmək məqsədilə öz qulluq səlahiyyətlərindən qulluq mənafeyinə qəsdən zidd olaraq istifadə edərək dövlətin qanunla qorunan mənafeələrinə mühüm zərər vurmaqla vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə etməsində köməkçi qismində iştirak etməkdə təqsirləndirilir.

Məhkəmənin növbəti iclası 22 yanvar 2026-cı il saat 10:30-a təyin olunub. Xatırladaq ki, həmin gün imtahanlarda qanunsuz texniki vasitələrdən istifadə halları ilə bağlı digər bir cinayət işi üzrə təqsirləndirilən şəxslər Abbasov Gündüz Yaşar oğlu və Əsədov Kamran Alim oğlunun da məhkəməsi keçiriləcək.

Baş nazir Əli Əsədov Azərbaycanın bəzi universitetlərinin məzunlarının təhsillərini Türkiyədə davam etdirə bilmədiklərindən narahatlığını ifadə edib.

Bununla bağlı o, Azərbaycan-Türkiyə Birgə Hökumətlərə Komissiyasının 12-ci iclasında çıxışı zamanı danışıb. Baş nazir iki ölkə arasında təhsil sahəsində gözəl ənənələrin olduğunu diqqətə çatdırıb. "Minlərlə Azərbaycan və Türkiyə vətəndaşı hər iki ölkənin ali təhsil ocaqlarında təhsil alırlar. Bununla belə, Azərbaycanın bəzi universitetlərinin məzunları təhsillərini Türkiyədə davam etdirmək istəsələr də bunu edə bilmirlər. Səbəb isə həmin universitetlərin diplomlarının Türkiyənin Ali Təhsil Şurası tərəfindən tanınmamasıdır. Azərbaycan tərəfi bu məsələnin müsbət həllinə ümidvardır", - Əli Əsədov vurğulayıb.

Türkiyənin diplomlarını tanınamamasının əsas səbəbi Azərbaycan universitetlərinin tədris proqramları, kredit sayı və saatlarının Türkiyə standartlarına cavab verməməsi, həmçinin bəzən ali təhsil sistemi fərqlərindən və müvafiq razılaşmaların olmamasından qaynaqlanır, xüsusən də tibb sahəsi kimi bəzi ixtisaslarda fərqlər daha çox olur. Bu problemə görə diplomların tanınması üçün nostrifikasiya prosesi lazım gəlir.

Beləliklə, müvafiq qurumun açıqlamasından da məlum olur ki, "açıqöğretim" təhsilə alma forması Azərbaycan qanunvericiliyində nəzərdə tutulmadığından indiki halda bu formada təhsil alan tələbələrin diplomlarının ölkəmizdə tanınması qeyri-mümkündür.

Bəs problem həll oluna bilərmi? Mövzu ilə bağlı **təhsil müntəxəssisi Elçin Əfəndi** "Yeni Müsavat"a danışıb. Mütəxəssis qeyd edib ki, Azərbaycan vətəndaşlarının Türkiyədə ali

Türkiyə ilə tanınmayan diplom problemi

Mütəxəssisin fikrincə, Azərbaycanda ali təhsilin tədris proqramları elə şəkildə qurulmalıdır ki, dünyanın aparıcı universitetlərinə yönəlmə zamanı hər hansı çətinlik yaşanmasın

təhsil müəssisələrində təhsillərini davam etdirmələri və ya birbaşa həmin ölkədə ali təhsil almaları demək olar ki, bir çox ixtisas və istiqamət üzrə əlçatandır: "Bu proses illərdir davam edir və xüsusilə humanitar, iqtisadi, texniki sahələrdə Azərbaycan gəncləri üçün Türkiyə universitetləri real və cəlbedici təhsil imkanları yaradır. Lakin təəssüflə qeyd etməliyik ki, xüsusilə tibb sahəsində, eləcə də hüquq və bir sıra digər ixtisaslarda bu əlçatanlıq faktiki olaraq təmin olunmur və ciddi məhdudiyyətlər mövcuddur. Bu məhdudiyyətlərin səbəblərinə baş naziri Əli Əsədov da toxunaraq, məsələnin hüquqi və institusional tərəflərinə diqqət çəkib. Düşünürəm ki, mövcud vəziyyət onu göstərir ki, ölkəmizin qanunvericiliyində müəyyən dəyişikliklərin aparılmasına real ehtiyac var".

Mütəxəssisin fikrincə, Azərbaycanda ali təhsilin tədris proqramları elə şəkildə qurulmalıdır ki, təkcə Türkiyə universitetlərinə deyil, eyni zamanda dünyanın digər aparıcı ölkələrinin universitetlərinə yönəlmə zamanı da hər hansı çətinlik baş verməsin: "Təhsil sistemimiz beynəlxalq akademik standartlara uyğunlaşdırılmalı, proqramların uyğunluğu və

qarşılıqlı tanınma mexanizmləri gücləndirilməlidir. Məlum olduğu kimi, ölkəmizdə diplom proqramları ilə bağlı müvafiq qərarlar qəbul edilib. Xüsusilə ikili diplom proqramları çərçivəsində Türkiyə universitetlərinin Azərbaycanda ən azı müəyyən müddət ərzində tədris prosesini həyata keçirməsi bu istiqamətdə mühüm addım hesab oluna bilər. Bu yanaşma gələcəkdə Azərbaycan vətəndaşlarının Türkiyədə ali təhsil almasına, xüsusilə də magistratura və doktorantura səviyyələrində təhsillərini davam etdirməsinə ciddi təkan verə bilər. Bundan əlavə, qəbul üsullarında, eləcə də tədris proqramlarında aparılacaq müəyyən dəyişikliklər də ölkə vətəndaşlarının Türkiyə universitetlərində təhsil almasını daha da asanlaşdırır. Hazırda bəzi hallarda Azərbaycanda qeyri-qanuni yollarla Türkiyə universitetlərinə qəbul halları müşahidə olunur və nəticə etibarilə həmin diplomlar ölkəmizdə tanınmır. Lakin məsələ ondadır ki, faktiki olaraq öz ölkəmizdə rəsmi qaydada ali təhsilə qəbul

olunmuş və daha sonra təhsilin növbəti pillələrində - magistratura və ya doktorantura səviyyəsində Türkiyədə təhsillərini davam etdirmək istəyən vətəndaşlarımız məhz bu mərhələdə ciddi maneələrlə üzləşirlər. Xüsusilə özəl universitetləri bitirən məzunlar üçün bəzi Türkiyə dövlət universitetlərində kredit sayı, proqram uyğunluğu və akademik göstəricilərlə bağlı əsaslandırılmış hesab edilməyən imtina hallarına rast gəlinir. Bununla yanaşı, etiraf etmək lazımdır ki, ali təhsil müəssisələrimiz var ki, onların məzunları Türkiyə universitetlərində rahatlıqla təhsil almaq imkanı əldə edirlər və həmin universitetlər tərəfindən tanınırlar. Məsələn, Bakı Dövlət Universiteti, Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti və bir sıra digər aparıcı ali təhsil müəssisələri bu baxımdan müsbət nümunə kimi göstərilə bilər. Bu da onu göstərir ki, problem ümumi deyil, daha çox sistemli və struktur xarakterlidir. Düşünürəm ki, qarşıdakı illərdə məhz baş nazir Əli Əsədovun da qaldırdığı bu problemin həlli istiqamətində göstərdiyi yanaşmalar, verilən istiqamətlər və digər institusional amillər təhsil sahəsində mövcud maneələrin aradan qaldırılmasını mümkün edə bilər. Bu isə nəticə etibarilə Azərbaycan vətəndaşlarının xaricdə, xüsusilə də Türkiyədə ali təhsil alma imkanlarının daha da genişlənməsinə və sistemli şəkildə tənzimlənməsinə şərait yaradacaq".

✉ **Xəlilə GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

Dekabrın 23-də spiker Sahibə Qafarovanın sədrliyi ilə Milli Məclisin növbəti plenar iclası keçirildi. Parlament sədri Prezident İlham Əliyevi doğum günü münasibətilə təbrik etdi, xoş arzulərini çatdırdı. (Təbriki 3-cü səhifədə oxuya bilərsiniz-red).

İnsan hüquqları komitəsinin sədri Zahid Oruc Prezidenti təbrik edərkən bildirdi ki, Liderin tarixdə yeri tək öz xalqının ona verdiyi qiymətlə ölçülmür: "İndi dünya liderləri İlham Əliyevi "yeni geosiyasi reallıqların memarı", "qalib prezident", "regional nizamın qurucusu və strateq" kimi təqdim edirlər. Təbriklərin dili dəyişib - çünki dövlətimizin siyasi çəkisi artıb və liderin qalib statusu dünyada təsdiqlənib".

"Azərbaycanın dövlət başçısı İlham Əliyevin 22 illik prezidentlik dövründə Azərbaycan iqtisadiyyatı 4 dəfə böyüyüb". Bunu isə deputat Vüqar Bayramov söylədi. Bildirdi ki, bu müddətdə global ümumi daxili məhsul 39.3 trilyon dollardan 113.8 trilyon dollaradək artıb: "Yeni dünya iqtisadiyyatında 2.9 dəfə artım qeydə alınıb. Bu isə o deməkdir ki, həmin müddətdə Azərbaycan iqtisadiyyatında artım faizi global inkişaf dinamikasını ən azı 100 faiz bəndi üstələyib. Həmin müddətdə Azərbaycanın xarici ticarət dövriyyəsi 11 dəfə artıb. Qlobal ticarət dövriyyəsi isə sözügedən arada 9.14 trilyon dollardan 33.0 trilyon dollaradək yüksəlib. Yeni, həmin müddətdən global ticarət 3.6 dəfə artıb. Deməli, Azərbaycan ticarət dövriyyəsi son 22 ildə global ticarət ilə müqayisədə 3 dəfə bənd daha çox artıb. Fiskal gəlirlərimiz və eləcə də qeyri-resurs ÜDM-dəki artım faizləri də yüksək artım faizləri ifadə olunur. Bu isə ondan xəbər verir ki, son 22 ildə Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi Azərbaycan iqtisadiyyatındakı və eləcə də digər makroiqtisadi göstəricilərdəki artım faizi global orta artım faizlərini üstələyib".

Deputat Sahib Aliyev Ermənistan rəhbərliyinin son addımlarından bəhs etdi. Bildirdi ki, son yarım ayda iki dəfə eyni qurumun, yeni Avrsiya İqtisadi İttifaqının fərqli formatlı toplantılarında Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan ölkəsinə daşınan yüklərə qoyulan qadağanın aradan qaldırılmasına və ikitərəfli ticarətdə atılan ilk addıma görə Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevə təşəkkür etdi: "Mən də öz növbəmdə Ermənistanın baş nazirini təbrik edirəm ki, selektivçiliyə, arada yənə ziddiyyətli davranışa yol versə də, Azərbaycanın göstərdiyi xeyirxahlığa qarşı tərəfdən ilk dəfədir ki, azacıq da olsa, adekvat reaksiya görürük. Selektivçilik deyərək, verilən sualları cavablandıranda səsləndirdiklərini nəzərə almasaq, Nikol Paşinyanın Qərbdə qatıldığı tədbirlərdə bu təşəkkür məsələsini nədənsə unutmamağa üstünlük verdiyini nəzərdə tutaram".

Deputat Razi Nurullayev dedi ki, bu gün acı bir həqiqəti danışmaq üçün çıxışa yazılıb: "Biz illərdir bu ölkənin hər küncündə ədalət üçün səs qaldırdıq. Amma bu mübarizədə ələ bir siyasətçi var ki, o, yalnız iqtidarı yox, bütün mü-

"Özgə müharibəyə" qatılan azərbaycanlılara müraciət

Deputat: "Ali Baş Komandanın əmr vermədiyi savaqlara qoşulmayın!"

həqiqi hərbi xidmətə çağırılan və ya bağlaşma ilə xidmət edən zabitlərin dinc dövrdə xidmət müddətinin 6 ay azaldılması, o cümlədən, onlara hərbi rütbələrin verilməsi və Əsasnamədə aparılan dəyişikliklər Vətən müharibəsindən sonra dövlətimizin ordu quruculuğuna dair yeni siyasətinin ifadəsidir: "Sadə dilə desək, artıq sülh dövrünə keçid baş verir". **Lakin Z.Oruc bir məsələnin onu xüsusilə dərinəndən narahat etdiyini bildirdi:** "Son illər Rusiya-Ukrayna müharibəsində hər iki tərəfdən döyüşlərə qatılan onlarla azərbaycanlının həlak olması və ya itkin düşməsi barədə mediada üzücü məlumatlar yayılır. Müharibəyə könüllü və ya yaşadığı dövlətin tələbi ilə qoşulan həmyerlilərimizlə yanaşı, Azərbaycan vətəndaşlarının müddətli şərtlərlə əməliyyatlara cəlb edilməsi halları artır". **Z.Orucun sözlərinə görə, kampaniyanın arxasında üçüncü dövlətlərin kəşfiyyat xidmətlərinin olduğunu şübhə yoxdur:** "Diqqət edin, dünən bir qərbli general deyir ki, orada cəmlənən hər avro Avropa əsgərlərinin cəbhəyə getməməsi deməkdir. Əgər öz vətəndaşlarınızın və övladlarınızın canı qiymətlidirsə, onda başqa xalqlar nə üçün internasional savaşa qoşursunuz? Cavab sadədir - keçmiş sovet məkanında sülhü istəməyən çoxlu qüvvə var. Rusiya-Ukrayna müharibəsində həyatını itirən vətəndaşlarımız "şəhid" deyil, onları təşviq edənlər genefondumuzu zərbə vururlar. Biz "şəhid" adını yalnız Vətənin müdafiəsində canını verənlər üçün deyirik. Yalnız qardaş Türkiyə uğrunda dövlətimizdən qərar gözləmədən müharibəyə qoşulmaq, Çanaqqala savaşındakı kimi müqəddəs işdir. Vətən müharibəsinin qəhrəmanları ilə yad döyüşlərdə ölənləri bir tutmaq torpaqlarımız üçün canından keçən oğulların ruhunu incitməkdir. Azərbaycan dövləti rəsmən heç bir dövlətin müharibəsində hərbi müttəfiq kimi iştirak etmir. Azərbaycanlılar, Ali Baş Komandanın əmr vermədiyi savaqlara qoşulmayın!"

□ **Elsad PAŞASOY,**
"Yeni Müsavat"

xalifəti, bütün dostları özünə düşmən elan etdi". **O əlavə etdi ki, söhbət illərdir siyasətin zirvəsində dayanmağa çalışan, 80-ci illərdən bəri fəaliyyət göstərən, lakin əlinə nə bir qələbə, nə də bir dostluq əli qalan şəxsəndə - AXCP sədri Əli Kərimlidən gedir:** "Həbs edildiyi anda - ölkədə heç bir siyasi təşkilat onu müdafiə etmədi. Beynəlxalq qurumlar və səfirliklər belə susdu. Bir Avropa Parlamenti nəse dedi. Bu, bir insanın siyasətdəki ən böyük faciəsidir: kütləvi təklilin fəlsəfəsi. Bütün fəaliyyəti boyu o, birləşdirməyə deyil, damğalamağa üstünlük verdi. O, digər müxalif qüvvələri, bütün digər partiyaları - siyasi prosesin iştirakçısı deyil, özünün siyasi saflıq hekayəsinin fonu hesab etdi. Nəticə etibarilə, müxalifətin hər bir tərəfində yandırılmış körpülər qaldı. O, siyasi rəqiblərinə "satqın" damğası vurmaqla əslində öz gələcək təcridinin sənədini imzalayırdı. Əli Kərimlinin siyasəti bir qızıl qayda üzərində qurulub: ya mənimlə olacaqsan, ya da mən səni satqın elan edəcəyəm! Mənə və mənim kimi prinsipial, konstruktiv yöndə siyasət aparan siyasətçilərə dəfələrlə "satqın" dam-

ğası vurmağa çalışdı. O, elə bir abi-hava yaradırdı ki, guya ondan başqa bu ölkədə xalqın dərdinə yanan yoxdur". **Deputat daha sonra bildirdi:** "Mən parlament tribunasından xalqımıza müraciət edirəm: Azərbaycan müxalifəti bu gün kimin "daha təmiz" olduğunu sübut etmək üçün yox, dövlət və xalq üçün işləmək həvəsindədir".

Deputat Ceyhun Məmmədov bildirdi ki, 1993-cü ildə Heydər Əliyev siyasi rəhbərliyə qayıdandan sonra müstəqilliyini itirmək, parçalanmaq təhlükəsindən xilas olan Azərbaycan inkişaf yoluna qədəm qoydu: "Dahi şəxsiyyət Heydər Əliyevin öz milləti və xalqı qarşısında ən böyük xidmətlərindən biri özündən sonra onun siyasi kursunu böyük uzaqgörənliklə və müdrikliklə davam etdirə biləcək layiqli varis yetişdirməsidir. O, 2003-cü ilin oktyabrında xalqa ünvanladığı tarixi müraciətdə deyirdi: "İnanıram ki, mənim axıra çatdırı bilmədiyim tələpəli məsələləri, planları, işləri İlham Əliyev başa çatdırı biləcək. Mən ona özüm qədər inanıram və gələcəyinə böyük ümidlər bəsləyirəm. Bu gün böyük qürur hissi ilə deyə bilərəm ki, Ulu Öndərin dediyi

sözlər, cənab İlham Əliyevə bəslədiyi ümidlər özünü tam doğruldub".

Milli Məclisin plenar iclasında "Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Türkiyə Respublikası Hökuməti arasında təhsil sahəsində əməkdaşlıq haqqında 2017-ci il 31 oktyabr tarixli Sazişə Əlavə Protokol"un təsdiq edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi müzakirə olundu. **Elm və təhsil komitəsinin sədri Anar İsgəndərov** layihə barədə məlumat verdi. Komitə sədri Fazil Mustafa çıxışında onu narahat edən məsələlərə toxundu: "Reallıq budur ki, illərdir bu istiqamətdə çoxsaylı protokollar imzalanırsa da, məsələn, Türkiyə-Azərbaycan Universitetinin yaradılmasına nail ola bilməmişik. Bu barədə ciddi düşünməliyik". F.Mustafa bildirdi ki, iki ölkə arasında bütün sahələrdə uğurlarımız olsa da, təhsildə, xüsusilə praktiki təbii sahəsində, nəzərdə tutulan layihələri reallaşdırma bilmirik: "Əslində peşə təhsili baxımından müqavilə bağlamalı olduğumuz əsas tərəfdaş ölkələr bəlkə də Almaniya və digər Avropa ölkələridir. Çünki bu ölkələrdə peşə təhsili müasir texnologiyalarla və əmək

bazasının tələblərinə uyğun şəkildə təşkil olunur. Qeyd edirəm ki, bir çox aparıcı kadrlarımız - xüsusilə filologiya sahəsində - Türkiyədə təhsil alıblar. Bir dövr Türkiyənin universitet sistemi daha inkişaf etmişdi. Təəssüf ki, bu gün Türkiyə məktəbləri demək olar ki, Azərbaycan təhsil sistemindən çıxıb və onların bərpası istiqamətində ciddi addımlar atılmalıdır. Bu məsələyə xüsusilə Vətən müharibəsindən sonra yaradılmış mühtəməl önəm verilməlidir. Digər tərəfdən, biz rusdilli təhsillə bağlı müəyyən çətinliklər yaşayırıq, - müəllim çatışmazlığı və keyfiyyət problemi var. Lakin heç olmasa dil və mentalitet baxımından bizə yaxın olan Türkiyə təhsil sisteminin Azərbaycanda daha geniş təmsil olunması üçün addımlar atılmalıdır".

İclasda "Hərbi xidmət keçmə haqqında" Əsasnamənin təsdiq edilməsi barədə" və "Hərbi vəzifə və hərbi xidmət haqqında" Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi ikinci oxunuşda müzakirəyə çıxarıldı.

Komitə sədri Zahid Oruc bildirdi ki, ehtiyatdan müddətli

Ən faydalı çörək növü

Çörək miqdarından və növündən, eləcə də fərdi xüsusiyyətlərindən asılı olaraq, həm faydalı, həm də zərərli ola bilər.

Medicina.az xəbər verir ki, həkim diyetoloqun fikrincə, norma miqdarında tam taxıl, mayasız və ya qara çörək orqanizm üçün faydalıdır. Bu cür məhsullar faydalı bağırsaqlar mikrofiorasını qidalandıran, yüksək xolesterol və qan şəkəri səviyyəsinin qarşısını alan lif mənbəyidir.

“100 qram tam taxıl və qara çörək gündəlik tövsiyə olunan lif qəbulunun təxminən 20-25 faizini ehtiva edir”.

Mütəxəssis sağlam qara çörəyin yalnız çovdar unundan hazırlandığını vurğulayıb. Çovdar çörəyi bağırsaqlar və sinir sistemi üçün ən sağlam çörəklərdən biridir. Eyni zamanda həkim müəyyən növ çörəyin təhlükələri barədə xəbərdarlıq etdi.

Məsələn, tərkibində çox az lif olan ağ buğda çörəyi qan şəkərinin kəskin artmasına səbəb ola bilər. Yüksək qlisemik indeksə malik qidalar olduğundan, xüsusilə acqarına və ya çox miqdarda istehlak edildikdə, qarın piylənməsinə səbəb ola bilər.

“Sənaye çörəyi adətən çox duzlu olur”. Mütəxəssis həmçinin xatırladı ki, hər kəs çovdar çörəyi yeyə bilməz. Müəyyən mədə-bağırsaq xəstəlikləri olan insanlar və kiçik uşaqlar üçün zərərli olur.

200 manatlıq yardım kimlərə veriləcək?

Prezident İlham Əliyevin “Aztəminatlı ailələrə birdəfəlik maddi yardım verilməsi haqqında” imzaladığı sərəncam bir daha təsdiq edir ki, dövlətin sosial siyasətində əsas prioritet vətəndaşların rifahının yüksəldilməsi və sosial təminat mexanizmlərinin daha da gücləndirilməsidir.

Bu fikirləri deputat Vüqar Bayramov bildirib.

O, sərəncamın icrası ilə bağlı bəzi sualları qısa olaraq cavablandırıb:

- **Kimlərə yardımlar ödəniləcək?**

- Sərəncam hazırda aktiv ünvanlı sosial yardım alan ailələrə şamil olunacaq. Yeni hazırda sözügündən proqramın iştirakçısı olanlar həmin yardımı almaq imkanına malik olacaqlar. Bu isə o deməkdir ki, yardımlar 76 min ailəyə şamil olunacaq.

- **Yardımlar necə ödəniləcək?**

- Yardımların alınması üçün hər hansı yeni karta ehtiyac yoxdur. Ünvanlı sosial yardım alan ailələrin mövcud kartlarına pulun ödənilməsi həyata keçiriləcək.

- **Yardımların alınması üçün hara müraciət etməli?**

- Yardımların təyinatı və ödənilməsi proaktivdir. Bu o deməkdir ki, mövcud elektron baza əsasında yardımların kartlara ödənilməsi reallaşacaq.

- **Digər sosial proqramlarda iştirak edənlər bu yardımı ala bilərlərmi?**

- 200 manatlıq birdəfəlik maddi yardım yalnız ünvanlı dövlət sosial yardımı alan ailələrə şamil olunur.

- **Ünvanlı sosial yardıma müraciət edən, amma hələlik yardım təyin olunmayan ailələrə 200 manat ödəniləcəkmi?**

- 200 manatlıq birdəfəlik maddi yardım ünvanlı dövlət sosial yardımı artıq təyin edilib.

2026-2029-cu illər üçün Naftalan neftinin və ondan hazırlanan preparatların müalicəvi təsirinin beynəlxalq miqyasda təmin edilməsi məqsədilə yeni tibbi araşdırmalar aparılmasına və sözügedən məhsullardan tibbi məqsədlər üçün daha geniş istifadə olunmasına dair Tədbirlər Proqramı təsdiqlənib.

Baş nazir Əli Əsədov bununla bağlı müvafiq sərəncam imzalayıb. Sərəncamla Səhiyyə Nazirliyinə tədbirlər proqramında nəzərdə tutulan tədbirlərin həyata keçirilməsini əlaqələndirmək, proqramın icra vəziyyəti barədə ildə bir dəfə Nazirlər Kabinetinə məlumat vermək tapşırılıb.

Bundan başqa, nəzərdə tutulan tədbirlərin icrasının monitorinqini və qiymətləndirilməsini Səhiyyə Nazirliyinin sifariş əsasında İqtisadi İslahatların Təhlili və Kommunikasiya Mərkəzi keçirəcək.

Naftalanın dərman məqsədləri üçün ilk istifadəsi Şumer dövrünə (5000 il əvvəl) aiddir. Rəvayətə görə, Şumer tacirləri Naftalan mənbələrindən birində xəstə və tükenmiş bir dəvə buraxdılar və geri qayıdarkən heyvanın tamamilə sağlam olduğunu gördülər. Bu əfsanədə həqiqətin olub-olmadığı sona qədər məlum deyil, lakin tarixən şumerlərin bir çox xəstəliyi müalicə etmək üçün Naftalan yağından istifadə etdiyi qeyd olunur. Naftalan nefti yalnız 19-cu əsrdə dünya şöhrəti qazandı. 1890-cı ildə alman mühəndisi E.Jaeger yanan neft istehsalı üçün bir quyu qurmaq məqsədilə Azərbaycana səfər etdi. Lakin planları uğursuz oldu, çünki Naftalan yağının alışqanlılığı yoxdur. Sonra mühəndis yerli sakinlərin hekayələrinə diqqət çəkdi və bir neçə il sonra Avropa şəhərlərində Naftalan yağı və Naftalan məlhəminin kütləvi istehsalına başladı.

Yalnız 1898-ci ildə Rusiya Naftalan yağının populyarlıq zirvəsinə çatdı. Sovet İttifaqının mövcudluğunun sonunaqədər Naftalan balneoloji kurortu SSRİ-nin həqiqi Karlovi Vansı

Azərbaycanın “Karlovi Varı”sında nə baş verir?

İqtisadçı deyir ki, Naftalanda olan mövcud resurslar böyük bir tibbi mərkəzin yaradılmasına imkan verir

(Çexiyanın məşhur kurort şəhəridir) idi və yalnız yüksək vəzifəli memurların kurortda müalicə almaq imkanı var idi.

Naftalan neftinin əsas faydaları iltihab əleyhinə, ağrı-kəsici və dezinfeksiyaedici təsiri; dəri xəstəlikləri, oynaq, sinir sistemi və ginekoloji xəstəliklərin müalicəsində geniş istifadə olunur, qan dövranını yaxşılaşdırır, toxuma regenerasiyasını sürətləndirir. Bəs bu qədər müddət sonra Naftalanın öyrənilməsi və müalicəvi təbliğə yenidən başlamağın anlamı nədir?

İqtisadçı Eldəniz Əmirov mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a fikrini bölüşüb: “Tarixdə nələrsə olubsa, bu, müasir dünya üçün önəmli deyil. Önəmli olan bu gün nə var. Bu gün orada olan neftin, mövcud imkanların real şəkildə cəmiyyətə təqdim edilməsinə ehtiyac var. Bu təqdimat tarixi istinadlara əsaslandıqda insanlar bunu əfsanə kimi qəbul edir, dünya da əfsanə kimi qəbul edir. Çünki dünya artıq özünün başqa bir mərhələsinə yaşayır. Bu gün peşəkar analizlər, peşəkar tədqiqatlar, tibbi tədqiqatlar bilavasitə bu işləri tələb edir. Bu baxımdan sözügedən

tədbirlər proqramının hazırlanmasına ehtiyac var. Mən düşünürəm ki, Azərbaycanda tibbi sahə iqtisadi fəaliyyət sahələri arasında ən vüsətlə inkişaf edən sahələrdən biridir. Bunu xüsusi vurğulamaq istəyirəm, çünki çox az sayda istiqamətlər var ki, tibbi sahə qədər qısa müddət ərzində bu səviyyəyə çatıb. Yeni Azərbaycan tibbinin hazırkı imkanları və Naftalanda olan mövcud resurslar böyük bir tibbi mərkəzin yaradılmasına imkan verir. Buna görə də bu tədqiqatların aparılmasına ehtiyac var. Amma bu tədqiqatlar, yenə də qeyd edirəm, beynəlxalq aləmdə qəbul edilmiş metodologiyalar və tədqiqat üsulları vasitəsilə aparılmalıdır ki, əldə olunan nəticələr beynəlxalq səviyyədə qəbul edilsin. Əks halda, bütün görülməli işlərin faydası arzuolunmayan səviyyədə olmağa bilər”.

Nəzərə çatdıraq ki, Naftalan nefti müalicəvi xüsusiyyətlərinə görə uzun illərdir tibdə istifadə olunur. O, əsasən xaricdən tətbiq edilir və vannalar, sürtmə və tətbiqlər şəklində istifadə olunur. Naftalan neftinin ən mühüm xüsusiyyəti onun tərkibində naften karbohidrogenlərinin çox olması və de-

mək olar ki, yanacaq xüsusiyyətinin olmamasıdır. Məhz bu tərkib ona müalicəvi təsir verir. Naftalan nefti daha çox oynaq və sümük-əzələ sistemi xəstəliklərində faydalı hesab olunur. Revmatizm, artroz, artrit, osteoxondroz, bel və boyun ağrıları, eləcə də travmadan sonra yaranan xroniki ağrılarda ağrı-kəsici və iltihabəleyhinə təsir göstərir. Qan dövranını yaxşılaşdıraraq əzələ və bağ toxumalarında gərginliyi azaldır.

Sinir sistemi ilə bağlı bəzi problemlərdə də Naftalan neftindən istifadə edilir. Nevralgiya, radikulit, sinir sıxılması nəticəsində yaranan ağrılar və əzələ spazmları zamanı sakitləşdirici və rahatladıcı təsiri müşahidə olunur. Bu təsir əsasən qan dövranının aktivləşməsi və iltihabın azalması ilə bağlıdır.

Naftalan nefti dəri xəstəliklərinin müalicəsində də geniş tətbiq olunur. Psoriasis, ekzema, neyrodermatit, seboreya və xroniki dermatitlərdə qaşınmanı azaldır, dərinin bərpasını sürətləndirir və iltihabı zəiflədir. Xüsusilə xroniki və kəskin olmayan dəri problemlərində müsbət nəticələr verir.

Bəzi hallarda urogenital sistemin xroniki iltihabı xəstəliklərində də həkim nəzarəti altında istifadə oluna bilər. Bununla yanaşı, Naftalan nefti hər kəs üçün uyğun deyil. Ürək-damar xəstəlikləri, onkoloji problemlər, hamiləlik və kəskin iltihablı hallar zamanı istifadəsi məhdudlaşdırılır. Buna görə də Naftalan nefti ilə müalicə yalnız həkim məsləhəti və nəzarəti altında aparılmalıdır.

□ **Afaq MİRAYIOĞU,**
“Yeni Müsavat”

Həkimlərin əsgərlik müddətini azaltmaq təklifi

Deputata görə, bu, həkimlərin fəaliyyətini balanslaşdırmağa imkan yaradar

“Hamımız yaxşı bilirik ki, bu gün ölkəmizdə hərbi çağırış zamanı həkimlər də digər vətəndaşlar kimi orduya çağırılır. Lakin nəzərə almaq lazımdır ki, bir həkimin bir neçə ay və ya daha uzun müddət səhiyyə sistemindən tamamilə ayrılması yalnız onun şəxsi karyerasına deyil, həm də səhiyyə xidmətinin davamlılığına mənfi təsir göstərir”.

Bunu Milli Məclisin dekabrın 23-də keçirilən plenar iclasında deputat Rəşad Mahmudov deyib.

Deputat qeyd edib ki, bu sahədə Türkiyə, Cənubi Koreya, İsrail kimi ölkələrin təcrübəsinə nəzər saldıqda orada tibb sahəsində çalışan mütə-

xəssislərin hərbi xidməti fərqli əsaslarla, daha qısamüddətli, ixtisaslarına uyğun və dövlət ehtiyaclarına cavab verəcək şəkildə təşkil olunduğunu gö-

rürək. Bu da həkimlərin karyera fasiləsi vermədən, həm xidmət, həm də peşə fəaliyyətlərini balanslaşdırmalarına imkan yaradır: “Düşünürəm ki,

biz də bu istiqamətdə klassik yanaşmalardan çıxaraq, peşəkar və effektiv xidmət modelinə keçid edə bilərik. Məqsəd heç də hansısa peşə qrupuna güzəşt etmək deyil, dövlətin ehtiyaclarını daha rəsi-onal şəkildə qarşılamaq, tibbi kadrların davamlılığını təmin etmək və ordu üçün də peşəkar tibbi xidmətin əlçatanlığını artırmaqdır”.

R.Mahmudovun sözlərinə görə, statistikaya əsasən, tibbi fakültələri bitirən məzunların bir qismi hərbi xidmətlə bağlı yaranan karyera fasilələri səbəbindən ölkəni tərk edir və fəaliyyətlərini xarici ölkələrdə davam etdirirlər. Bu isə ölkəmiz üçün ciddi kadr itkisinə səbəb olur: “Hesab edirəm ki, bu məsələ gələcəkdə də daha geniş müzakirələrə çıxarılmalı və aidiyyəti qurumlarla birlikdə optimal həll yolları işlənməlidir. Bu dəyişikliklər həm milli təhlükəsizlik maraqlarına cavab verir, həm də səhiyyə sisteminin davamlılığı baxımından müasir dövrün tələblərinə uyğun bir addımdır”.

Arxada qoymaqda olduğumuz 2025-ci il Azərbaycanda həm də uzun illərdən sonra xaricdən quzu eti idxalının xüsusilə də Monqolustandan kəskin artımı ilə yadda qaldı. Belə ki, Dövlət Statistika Komitəsinin hesabatına əsasən, bu ilin yanvar-oktyabr aylarında Azərbaycana 465,6 milyon dollar dəyərində 114,71 ton quzu eti (təzə, soyudulmuş və ya dondurulmuş) idxal edilib. Bu, 2024-cü ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə dəyər baxımından 5,1 dəfə, miqdar baxımından isə 5,6 dəfə çoxdur.

Hesabat dövründə Azərbaycan Monqolustandan 458 min 110 ABŞ dolları də-

heyvanın qurban etindən ibarət humanitar yük (1710 qutu, 46.500 kq) yardım kimi paylanılması məqsədilə ölkəmizə daxil olub".

676 başı Rusiyadan, 35 765 başı Gürcüstandan, 3670 başı Qazaxıstandan alınıb. Ötən ilin eyni dövründə bu idxal 31 milyon 5,01 min dollar dəyərle 35 719 başa bərabər olmuşdu. İdxal mənbələri və mənbələr üzrə nisbət təxminən eyni idi. İllik ifadədə kəsimlik diri iribuynuzlu heyvan idxalı dəyər baxı-

lında xaricdən asılılığının getdikcə dərinləşməsinin səbəbləri hər kəsə məlumdur: 2015-ci ildən başlayaraq otlaq-örüş, qışlaq sahələrinin əkin altına verilməsi, yem bazasının gücləndirilməsi, cins heyvan tərkibinin artırılması istiqamətində təsiri addımların atılmaması və sair.

Bu il problemin et qiy-

Azərbaycanın turizmdən qazancı açıqlandı

Qoruqlar üzrə fəaliyyət global və milli turizm çağırışları nəzərə alınmaqla formalaşdırılır. BMT-nin Dünya Turizm Təşkilatının (UNWTO) 2024-2028-ci illər üzrə proqnozlarına əsasən, global turizm artımı illik 3-5 faiz təşkil edir.

Bu barədə İçərişəhər və Qala qoruqlarında mədəni irsin mühafizəsi və təbliği üzrə görülən işlərin təqdim olunduğu ilin yekunlarına həsr olunmuş mətbuat konfransında məlumat verilib.

Bildirilib ki, Bakı üzrə turist sayı 2,1 milyon nəfərə çatıb ki, bu da əvvəlki dövrlə müqayisədə 31 faiz artım deməkdir. Milli turizm gəlirləri isə 1,4 milyard manata yüksəlib və 24 faiz artım qeydə alınıb.

Qeyd olunub ki, rəqəmsallaşmanı qəbul edən tarixi şəhərlərin payı 78 faiz təşkil edir və bu kontekstdə İçərişəhərdə xidmət keyfiyyətinin artırılması, inteqrasiya olunmuş marşrutların yaradılması, xidmətlərin təkmilləşdirilməsi və "Ağıllı Qoruq" modelinə keçid əsas prioritetlər sırasındadır.

Bundan əlavə, mövcud turist axınının strukturuna da toxunulub. Bildirilib ki, turistlərin 54 faizi Azərbaycan vətəndaşlarının payına düşür. Xarici turistlər arasında isə Avropa, Türkiyə, MDB, ərəb ölkələri və digər regionlardan gələn ziyarətçilər üstünlük təşkil edir.

2025-ci il üçün nəzərdə tutulan müsbət dəyişikliklər sırasında məhsul portfelinin diversifikasiyası, yerli auditoriya üçün mədəni-maarifləndirici formatların genişləndirilməsi, eləcə də beynəlxalq turizm platformalarında İçərişəhərin təmsilçiliyinin gücləndirilməsidir.

Mətbuat konfransında 2026-cı il üçün əsas hədəflər də açıqlanıb.

Bunlara mövsümi asılılığın azaldılması və dayanıqlığın təmin edilməsi, yeni turizm məhsulları və xidmətlərin yaradılması, muzey və ekspozisiyaların yenilənməsi, innovativ yanaşmaların tətbiqi daxildir.

Maliyyə hədəflərinə gəlincə isə bildirilib ki, əsas məqsəd büdcədən kənar gəlirlərin artırılması və 2028-ci ilə qədər özünü maliyyələşdirən mədəni irs mərkəzinə çevrilməkdir.

2025-ci il üzrə gəlir modelində dövlət dəstəyinin payı 52 faiz, kommersiya gəlirlərinin payı 23,3 faiz, turizm və muzey gəlirlərinin payı 20 faiz təşkil edir. 2028-ci il üçün isə kommersiya gəlirlərinin 30 faizə, turizm və muzey gəlirlərinin 35 faizə çatdırılması, dövlət dəstəyinin isə 4,5 faizə endirilməsi planlaşdırılır.

yərində 114,53 ton (əvvəlki ilə nisbətən 5,7 dəfə çox), Yeni Zelandiyadan 3890 ABŞ dolları dəyərində 0,09 ton (həcmə 67 faiz, dəyər-də 61 faiz azalma), Belçikadan 2,000 dollar dəyərində 0,6 ton, Avstraliyadan - 1580 dollar dəyərində 0,03 ton (həcmə 3 dəfə və dəyər-də 26 dəfə artım) quzu eti idxal edib.

Xatırladaq ki, 2024-cü ildə Azərbaycana bütün quzu eti idxalının 54 faizi Monqolustanın payına düşüb.

Bu ilin on ayında et idxalında böyük rezonansa səbəb olan bir fakt Somali-dən ölkəmizə bu məhsulun idxalıdır. Belə ki, rəsmi statistikaya əsasən, 2025-ci ilin on ayının yekununda Azərbaycan dünyada ən kəskin aclığın hökm sürdüyü Somalidən 960 min dollar dəyərində 46,5 ton dondurulmuş qoyun eti idxal edib. Cəmiyyətdə bu faktın doğurduğu rezonansa görə Qida Təhlükəsizliyi Agentliyi (AQTA) açıqlama ilə çıxış edib. Açıqlamaya görə, Azərbaycana Somalidən kommersiya, yeni satış, ticarət, işə obyektlərində istehlak və ya realizə məqsədilə et idxal edilmir: "13.10.2025-ci il tarixində isə Səudiyyə Ərəbistanı Krallığının Azərbaycandakı səfirliyinin müraciəti əsasında Səudiyyə Ərəbistanından Somali mənşəli

Qeyd edək ki, Azərbaycan et və et məhsulları ilə özünü tam təmin edə bilmir. Rəsmi məlumata görə, 2024-cü ildə Azərbaycanda bütün növ et və et məhsulları üzrə özünü təminat səviyyəsi 83,4 faiz təşkil edib. Bu isə o deməkdir ki, göstərici 2023-cü ilə müqayisədə 1,9 faiz bəndi azalıb.

Ayrı-ayrı et növləri üzrə təminat dinamikasına nəzər yetirdikdə aydın olur ki, ötən il ölkənin mal eti və et məhsulları üzrə özünü təminat səviyyəsi 88,5 faiz təşkil edib. Bu isə əvvəlki ilin nəticəsindən (88,4 faiz) cüzi - 0,1 faiz bəndi çoxdur.

Qoyun və keçi eti üzrə özünü təminat etmə səviyyəsində də artım var - 2023-cü ildəki 94,9 faizdən 96,5-ə qədər. Artım balıq və balıq məhsullarında da müşahidə olunub - 2023-cü ildəki 75,4 faizdən ötən il 77,3 faizə.

Quş eti üzrə təminatda isə kəskin azalma qeydə alınıb. Belə ki, 2024-cü ildə göstərici 76,6 faiz təşkil edib ki, bu da 2023-cü ildəki 81,7 faizlə müqayisədə 5,1 faiz bəndi aşağıdır.

Et idxalı ilə yanaşı, Azərbaycan kəsimlik istiqamətli diri heyvan idxalında da böyük artım var. Yanvar-oktyabrda Azərbaycana 78 milyon 696,23 min dollar dəyərində 98 138 baş ətlük iribuynuzlu heyvan idxal olunub. Bunun 58

mindən 2,5 dəfə, say baxımından 2,7 dəfə artıb.

Cari ilin 10 ayında diri qoyun idxalı bütün dövrlərin rekordunu qırıb. Belə ki, on ayda ölkəyə 31 milyon 417,13 min dollar dəyərində 288 831 baş diri qoyun gətirilib. Bu sayın 128 608 başı Rusiyadan, 160 223 başı Gürcüstandan alınıb.

Ötən ilin 10 ayında ölkə 14 milyon 905,8 min ABŞ dolları dəyərində 155 min 369 baş diri qoyun idxal etmişdi. Bu isə diri qoyun idxalının illik ifadədə dəyər baxımından 2,1 dəfə, say baxımından isə 1,9 dəfə artıb.

İdxal olunan bir qoyunun dəyəri 2023-cü ildə 77 dollar, ötən il 96 dollar, bu il isə 109 dollara bərabər olub.

Beləliklə, ölkəyə diri kəsimlik heyvan, mal-qoyun-quzu eti idxalının kəskin artması, yerli mal-qara sayının azalması fonunda rəsmi statistika mal və qoyun eti təminatında, istehsalında artım göstərir. Həmin statistikaya əsasən 2025-ci ilin yanvar-noyabr aylarında Azərbaycanda quş eti də daxil olmaqla, diri çəkide 544,1 min ton et istehsal olunub ki, bu da ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə cüzi - 0,1 faizlik artım deməkdir. Bu istehsalda xaricdən diri idxal olunan heyvanların payı açıqlanmır...

Azərbaycanın et təmina-

mətlərinin ciddi bahalaşması ilə böyüməsi fonunda hökumətdə hərəkətililik müşahidə olunmaqdadır. Belə ki, bir neçə gün öncə Kiçik və Orta Biznesin İnkişafı Agentliyi (KOBİA) yanında İctimai Şuranın təşkilatçılığı, Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin dəstəyi ilə "Süd və et istehsalı üzrə mövcud problemlər və qida təhlükəsizliyi sahəsinə təsirlərin qiymətləndirilməsi" mövzusunda ictimai müzakirə keçirilib. KOBİA-dan verilən məlumata görə, "Bakı KOB evi"ndə təşkil olunmuş tədbirdə İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti, Azərbaycan Respublikası Qida Təhlükəsizliyi Agentliyi, Dövlət Gömrük Komitəsi və s. dövlət qurumlarının və biznes assosiasiyalarının nümayəndələri, müvafiq sahədə fəaliyyət göstərən 80-ə yaxın sahibkar iştirak edib.

KOBİA yanında İctimai Şuranın sədri Emin Dostiyari tədbirin məqsədinin süd və et istehsalı sahəsində mövcud vəziyyətin müzakirəsi, bu sahədə fəaliyyət göstərən sahibkarların fikir və təkliflərinin dinlənilməsi, eləcə də qida təhlükəsizliyi ilə bağlı məsələlər üzrə qarşılıqlı fikir mübadiləsinin aparılması olduğunu bildirib.

Kənd təsərrüfatı naziri Məcnun Məmmədov çıxışında qeyd edib ki, dövlət tərəfindən heyvandarlıq sektorunun inkişafının stimullaşdırılması məqsədilə sistemli dəstək mexanizmləri tətbiq olunur. 2021-2025-ci illər ərzində 25 615 baş iribuynuzlu və 8 mindən artıq xırdabuynuzlu damazlıq heyvanın alınmasına 89,8 milyon manat məbləğində güzəşt tətbiq edilib, eyni zamanda 10 mindən artıq təsərrüfat subyektinə 128 milyon manatdan çox aşağı faizli güzəştli kreditlər təqdim olunub. Xüsusi təhlükəli xəstəliklərə qarşı peyvəndlə-

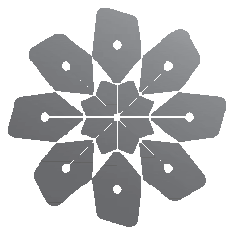
mə tədbirləri isə tam şəkildə dövlət büdcəsi hesabına həyata keçirilir. Nazir vurğulayıb ki, işğaldan azad olunmuş ərazilər heyvandarlığın inkişafı baxımından mühüm potensiala malikdir və bu ərazilərdə sektorun təşkili və inkişafı üzrə məqsədyönlü siyasət tədbirləri ardıcıl şəkildə icra olunmaqdadır.

KOBİA-nın İdarə Heyətinin sədri Orxan Məmmədov süd və et istehsalının qida təhlükəsizliyi baxımından strateji əhəmiyyətini vurğulayaraq, bu sahədə mövcud çağırışlara və məsələlərə sistemli yanaşmanın önəmini qeyd edib. O, yem bazası, baytarlıq nəzarəti, istehsal və tədarük zəncirinin təşkili, standartlara uyğunluq və mə-

arifləndirmə kimi amillərin bir-biri ilə sıx əlaqədə olduğunu vurğulayıb. Bildirilib ki, süd və et sektorunda fəaliyyət göstərən mikro və kiçik sahibkarlıq subyektlərinin dayanıqlılığının təmin olunması regionların sosial-iqtisadi inkişafı və məşğulluğun artırılması baxımından vacibdir.

Hələlik heyvandarlıq sahəsindəki problemlərin aradan qaldırılması üçün ilkin təşəbbüslər qeydə alınmaqdadır. Bu təşəbbüslərin vahid və kompleks yanaşma əsasında real siyasətə çevrilməsi yaxın müddətli dövrdə baş verməyə, ölkənin et və diri heyvan idxalından asılılığı getdikcə dərinləşəcək.

□ Dünya SAKİT, "Yeni Məşavət"

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

**Elmi-kütləvi, mədəni-maarif,
təhsil proqramlarının hazırlanması**

Müasir dövrdə uşaqların və yeniyetmələrin sosial şəbəkələrdə keçirdiyi vaxt artıq təkcə valideynlərin deyil, dövlətlərin də ciddi narahatlıq mövzusunə çevrilib. İnkişaf etmiş ölkələr sosial medianın psixoloji, sosial və mədəni təsirlərini milli təhlükəsizlik və gələcək nəsillərin sağlam inkişafı prizmasından dəyərləndirməyə başlayıb. Bu kontekstdə Danimarka və Avstraliyanın son qərarları qlobal müzakirələri daha da qızışdırıb.

Belə ki, Danimarkanın baş naziri Mette Frederiksen hökumətin 15 yaşdan kiçik uşaqlar və yeniyetmələr üçün "bəzi sosial media platformalarının" qadağan olunmasını nəzərdən keçirdiyini açıqlayıb. Baş nazirin sözlərinə görə, Danimarkada sosial media istifadəsinə məhdudiyyətlər 15 yaş həddinə qədər tətbiq olunmalıdır. "Mobil telefonlar və sosi-

Snapchat" və Threads platformaları da 16 yaşdan kiçik istifadəçilər üçün hesab açılmasını qadağan edən qaydalarla təbə ediləcək. Bu qaydalar 10 dekabr tarixindən qüvvəyə minəcək. Bildirilib ki, bu məhdudiyyətlərin əsas məqsədi azyaşlı istifadəçiləri psixoloji və sosial baxımdan yüksək risk daşıyan platformalardan uzaq tutmaqdır. Komissiyanın rə-

al media uşaqlarımızın uşaqlığını oğurlayır", - deyər Frederiksen vurğulayıb.

O, konkret olaraq hansı platformaların nəzərdə tutulduğunu və qadağanın texniki mexanizmlərinin necə işləyəcəyini açıqlamasa da, bu bəyanat Danimarka cəmiyyətində və Avropada geniş rezonans doğurub. Müzakirələr artıq təkcə "qadağa olsun, ya olmasın" sualı ətrafında deyil, alternativlərin nə ola biləcəyi üzərində cəmlənib.

Bu sahədə ən radikal addımlardan biri Avstraliya tərəfindən atılıb. Belə ki, Avstraliya hökuməti artıq 16 yaşdan kiçik uşaqlar üçün Facebook, TikTok və Instagram-dan sonra Twitch platformasını da qadağan edib. Qanunvericiliyə əsasən, sosial media şirkətləri 16 yaşdan kiçik istifadəçilərin platformalarda hesab açmasının qarşısını almadıqları təqdirdə ciddi maliyyə sanksiyaları ilə üzləşəcəklər.

Bundan əlavə, Reddit,

yinə görə, bu platformalar uşaqların psixi sağlamlığına, diqqət toplama qabiliyyətinə və sosial davranışlarına ciddi mənfi təsir göstərir.

Bu qərarlar fonunda Azərbaycanda da analogi müzakirələr aktuallaşır. Bəzi mütəxəssislər hesab edir ki, ölkəmizdə də sosial mediaya yaş məhdudiyyətləri tətbiq edilməlidir. Digər bir qisim isə qadağaların problemin yalnız səthini örtüyünü, əsas çıxış yolunun isə elmi-kütləvi mədəni-maarif məzmununun gücləndirilməsi olduğunu düşünür. Çünki sosial şəbəkələrin geniş yayılması ilə informasiya əlçatanlığı artsa da, informasiya keyfiyyəti ciddi şəkildə aşağı düşüb. Bu gün sosial media alqoritmləri daha çox sensasiya, qorxu, şayə və emosional reaksiya doğuran məzmunu önə çıxarır. Nəticədə psevdoteimlər, saxta "ekspertlər", konspirologiya nəzəriyyələri, falçılıq, "enerji müalicələri", "möcüzəvi dərmanlar"

gənclər radikal və manipulyativ ideologiyalara daha tez cəlb olunur, səhiyyə və ictimai sağlamlıqla bağlı yanlış qərarlar verilir, dezinformasiya normaya, hətta "həqiqətə alternativ" kimi qəbul olunmağa başlayır.

Suallar var ki, gənclər niyə elmi məzmunu maraqlandırır? Bu gün gənclər saatlarla sosial şəbəkələrdə vaxt keçirir, lakin bu vaxtın çox az hissəsi biliklə zəngin məzmunla sərf olunur. Mütəxəssislərin fikrincə, problemin əsas səbəblərindən biri elmi-kütləvi maarifin gənclərə hələ də darıxdırıcı, rəsmi və "məktəbvari" təqdim olunmasıdır. Bu cür məzmun isə TikTok, YouTube Shorts və Instagram Reels kimi dinamik platformalarla rəqabət apara bilmir. Halbuki dünya təcrübəsi göstərir ki, elmi mövzular animasiya, qısa video və hekayə formatında təqdim edildikdə, populyar mədəniyyət elementləri ilə sintez edildikdə, yerli kontekst və real həyat nü-

Elm, təhsil

ÜSAVAT
N 234 (8844) 24 dekabr 2025

Sosial media qadağaları, yoxsa mədəni maarif?

Azərbaycan üçün ən optimal yol yalnız qadağalar deyil, məzmunu dəyişmək, boşluğu elm və mədəniyyətlə doldurmaqdır

elmi bilikdən qat-qat sürətlə yayılır.

Araşdırmalar onu göstərir ki, elmi-kütləvi mədəni maarifin zəif olduğu cəmiyyətlərdə aqressiya və zorakılıq meyilləri artır, xurafat və mifoloji düşüncə güclənir,

munələri ilə izah edildikdə, gənclər elmi məzmunu ciddi maraqla göstərir və onu könüllü şəkildə izləyirlər. Əlbəttə ki, bununla bağlı Azərbaycanda kifayət qədər elmi potensial, savadlı alimlər və tədqiqatçılar mövcuddur. Lakin belə görünür ki, bu potensialın cəmiyyətə ötürülməsi mexanizmləri zəifdir. Elmi institutlar, universitetlər və tədqiqat mərkəzləri ictimaiyyətlə effektiv dialoq qura bilmir. Elmi dil çox zaman ağır, qapalı və yalnız akademik auditoriya üçün nəzərdə tutulur. Nəticədə, cəmiyyət elmdən uzaq düşür, yaranan boşluq isə qeyri-elmi, primitiv və manipulyativ məzmunla doldurulur.

Amma o da məlumdur ki, elmi-kütləvi mədəni maarif yalnız alimlərin üzərinə düşən yük deyil. Bu prosesdə media qurumları, təhsil və mədəniyyət strukturları birgə və sistemli şəkildə fəaliyyət göstərməlidir.

Maarifləndirici proqramlar reytingə qurban verilməməli, elmi mövzular sensasiya yox, yaradıcı və cəlbədicə təqdimat vasitəsilə auditoriyaya çatdırılmalıdır. Sosial medianı qadağan etmək müvəqqəti həll ola bilər, lakin elmi-kütləvi mədəni maarif yaratmaq uzunmüddətli və dayanıqlı strategiyadır.

Danimarka və Avstraliyanın addımları göstərir ki, dünya uşaqları qorumaq üçün radikal qərarlar verməyə hazırdır. Lakin Azərbaycan üçün ən optimal yol yalnız qadağalar deyil, məzmunu dəyişmək, boşluğu elm və mədəniyyətlə doldurmaqdır. Əks halda, sosial media qapıları bağlansa belə, boşluq yenə də xurafat, dezinformasiya və aqressiya ilə dolacaq. Cəmiyyətin düşüncə immunitetini formalaşdırmağın yeganə yolu isə güclü, müasir və gənclərə uyğun elmi-kütləvi mədəni maarif sistemidir.

Sosial şəbəkələrdə qorxunc trend

Bakıda gənclər arasında təhlükəli bir trend yayılıb. Bakupost.az-ın məlumatına görə, bəzi yeniyetmələr qol nahiyələrində aerosol tipli dezodorantlardan istifadə etməklə qəsdən qoribə izlər yaradırlar. Sosial şəbəkələrdə yayılan bu davranış beynəlxalq mediada "Deodorant Challenge" (dezodorant çağırışı) adı ilə tanınır.

Belə ki, yeniyetmələr dezodorantı dəriyə çox yaxın məsafədən uzun müddət sıxaraq saxlayır, nəticədə qol nahiyəsində yumru formalı, yanıqlara bənzər izlər əmələ gəlir. Mütəxəssislərin bildirdiyinə görə, bu zaman dezodorantın tərkibindəki sıxılmış qaz anı şəkildə çox aşağı temperatur yaradır və dəridə soyuq yanıq (aerosol frostbite) adlanan ciddi zədələnməyə səbəb olur.

Həkimlər xəbərdarlıq edirlər ki, bu cür "təcrübələr" dərinin dərin qatlarını zədələyər, infeksiyalara, su toplamasına və sonradan qalıcı çapıqlara yol açar. Bəzi hallarda isə tibbi müdaxilə qaçılmaz olur.

Qeyd edək ki, bu qorxunc trend təkcə Azərbaycanda deyil, eyni zamanda ABŞ, Böyük Britaniya və bir sıra Avropa ölkələrində də gənclər arasında yayılıb. Xarici mənbələrdə bu davranış illər əvvəl də müşahidə olunub və mütəxəssislər onun sosial şəbəkələrdə yayılan "çağırış mədəniyyəti"nin təhlükəli nəticələrindən biri olduğunu bildirirlər.

Valideynlərə və müəllimlərə övladlarının sosial şəbəkə davranışlarına diqqət yetirmələri, yeniyetmələrə bu cür riskli "trend"lərin fəsadları barədə söhbətlər aparmaları tövsiyə olunur.

İçərişəhər mobil tətbiqi istifadəyə verildi

İçərişəhərin ilk rəsmi mobil tətbiqi sakinlərin və turistlərin istifadəsinə verilib.

Bu barədə İçərişəhər və Qala qoruqlarında mədəni irsin mühafizəsi və təbliği istiqamətində görülən işlərin təqdim olunduğu ilin yekunlarına həsr edilmiş mətbuat konfransında məlumat verilib.

Bildirilib ki, mobil tətbiq əsasən turistlər üçün nəzərdə tutulub. Gələcək mərhələlərdə tətbiqin funksionallığının daha da genişləndirilməsi və təkmilləşdirilməsi istiqamətində işlərin aparılması planlaşdırılır. Yeni tətbiq vasitəsilə həm sakinlərin, həm də turistlərin İçərişəhərdə hərəkəti və məlumat əldə etməsi daha rahat şəkildə təmin ediləcək.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Xəlidə GƏRAY

Azərbaycan əmlak bazarında son illər müşahidə olunan kəskin qiymət artımı heç kim üçün sirr deyil. Paytaxt Bakıda, eləcə də iri şəhərlərdə mənzil qiymətləri real gəlirlərlə müqayisədə dəfələrlə yüksəlib. Bu artımın əsas səbəbi bazar mexanizmləri ilə bağlı deyil. Burada əsas səbəb kimi süni qiymət siyasəti göstərilir. Xüsusilə tikinti sektorunda formalaşmış inhisarçılıq bu prosesin əsas hərəkətverici qüvvəsinə çevrilib.

Əmlak bazarında qiymətləri tənzimləməli olan tələb və təklif prinsipi faktiki olaraq arxa plana keçib. Qiymətləri bazar tənzimləyir, tikinti maqnatlarının nəzarətində olan müəyyən qruplar müəyyənəşdirir. Özlərini "əmlak eksperti" kimi təqdim edən bu şəxslər ictimai rəyə ciddi təsir göstərirlər. Onların əsas məqsədi qiymətlərin daim artacağı ilə bağlı süni gözlənti yaratmaqdır.

Nəticədə sadə vətəndaşlar ikiqat aldadılır. Bir tərəfdən onlara "indi al, sabah baha olacaq" psixologiyası aşılanır. Digər tərəfdən, real bazar məlumatları gizlədilir. Rəsmi statistik göstəricilərlə real satış qiymətləri arasında ciddi fərqlər yaranır. Bu isə bazarda sağlam rəqabəti tamamilə sıradan çıxarır.

Lakin son aylarda aparılan müşahidələr və araşdırmalar tamamilə fərqli mənzərə ortaya qoyur. 2024-cü ilin sonu və 2025-ci ilin əvvəlindən etibarən əmlak bazarında ciddi durğunluq hiss olunur. Satış elanlarının sayı artsa da, real al-qı-satqı əməliyyatları azalır. Əmlak şirkətlərinin özləri də bunu etiraf etmək məcburiyyətində qalırlar.

Rəsmi məlumatlara görə,

2025-ci ilin ilk rübündə daşınmaz əmlak üzrə bağlanan al-qı-satqı müqavilələrinin sayı ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə təxminən 18-22 faiz azalıb. Yeni tikililərdə satılmayan mənzillərin sayı rekord həddə çatıb. Bəzi yaşayış komplekslərində mənzillərin

lar bazara ciddi təsir edir. Al-qı-satqı prosesinin tam şəffallaşdırılması artıq kölgə iqtisadiyyatına imkan vermir.

Bundan əlavə, daşınmaz əmlak əməliyyatlarının nəgəd şəkilində deyil, bank köçürmələri ilə həyata keçirilməsi prosesi sürətləndirilib. Bu addım süni

lik, kredit faizlərinin yüksəlməsi və investisiya axınının zəifləməsi bu sektora birbaşa təsir edir. Xarici investorların daşınmaz əmlaka marağı xeyli azalıb. Bu isə qiymətlərin yüksək səviyyədə saxlanmasını mümkün edir.

Mütəxəssislərin hesabla-

Evlər ucuzlaşacaq - maklərlərin kələyi, yoxsa...

Ekspertlər hesab edir ki, 2026-cı ildə əmlak bazarında qiymətlərin

30-40 faizi hələ də boşdur. Bu isə bazarda təklifin tələbi xeyli üstələdiyini göstərir.

Ekspertlərin böyük əksəriyyəti hesab edir ki, 2026-cı ildə əmlak bazarında qiymətlərin azalması qaçılmaz olacaq. Bunun bir neçə əsas səbəbi var.

İlk növbədə vergi sisteminin tətbiq edilən yeni yanaşma-

qiymət manipulyasiyalarının qarşısını xeyli dərəcədə alır. Dövlət orqanlarının bu sahədə nəzarəti gücləndirməsi tikinti maqnatlarının manevr imkanlarını daraldır.

Qlobal miqyasda baş verən maliyyə böhranı da Azərbaycan əmlak bazarından yan keçməyəcək. Beynəlxalq valyuta bazarlarında qeyri-sabit-

malarına görə, növbəti 1-2 il ərzində əmlak bazarında qiymətlər ən azı iki dəfə ucuzlaşa bilər. Xüsusilə süni şəkildə şişirdilmiş yeni tikililərdə ciddi endirimlər qaçılmazdır. Artıq bazarda satan tərəfin tələsdiyi açıq şəkildə hiss olunur. Satıcılar müxtəlif kampaniyalar və "endirim adı altında güzəşt" təklif etməyə başlayıblar.

Bu proses əslində bazarın real vəziyyətini ortaya qoyur. Uzun müddət alıcı mövqeyində zəif olan vətəndaş indi daha üstün vəziyyətə keçmək üzrədir. Əmlak almaq istəyənlər üçün bu, olduqca müsbət siqnaldır. Mütəxəssislər də vətəndaşlara tələsməməyi tövsiyə edirlər.

Mövcud göstəricilər onu deməyə əsas verir ki, Azərbaycan əmlak bazarında illərdir davam edən süni bahalaşma dövrü sona çatır. Tikinti maqnatlarının formalaşdırdığı qiymət balonu partlamağa yaxındır. Dövlətin vergi və nəzarət mexanizmləri bu prosesi sürətləndirir. Qlobal iqtisadi risklər isə vəziyyəti daha da qaçılmaz edir. (Modern.az)

Bu şəraitdə mənzil almaq istəyən vətəndaşlar üçün ən doğru strategiya səbirli olmaqdır. Çünki yaxın illər daşınmaz əmlak bazarında alıcıların dövrü olacaq.

□ "Yeni Müsavat"

Tanrıverdi Tanrıverdiyev həbsdə öldü

Tovuz Peşə Liseyinin korrupsiyada təqsirli bilinən sabiq direktoru Tanrıverdi Tanrıverdiyev həbsdə dünyasını dəyişib. "Qafqazinfo"nın əldə etdiyi məlumata görə, məhkəmə bu səbəbdən yeni qərar qəbul edib.

Qərara əsasən, onunla bağlı son müraciətə xitam verilib. Ərizədə ölüm səbəbi uzunmüddətli xəstəlik göstərilib. Qeyd edək ki, keçmiş direktor külli miqdarda mənimsemə, rüşvətalma, ağır nəticələrə səbəb olan səhlənkarlıqda ittiham olunub.

Gəncə Ağır Cinayətlər Məhkəməsi T. Tanrıverdiyevə və azadlığın məhdudlaşdırılması (elektron qolbaq) cəzası versə də, prokurorun etirazı hökmü dəyişib. Apelyasiya instansiyasının yeni qərarı ilə Tanrıverdiyev 6 il müddətinə azadlıqdan məhrum edilib. Onun evi və torpaq sahələri də müsadirə olunub.

Cinayət işi üzrə Elm və Təhsil Nazirliyi yanında Peşə Təhsili üzrə Dövlət Agentliyinə dəymiş ziyan 200 min manata yaxın olub.

İlkin Süleymanovla bağlı yeni qərar

Tovuz rayonunun Dondar Quşçu kəndində 10 yaşlı Nərimin Quliyevanın qətlində təqsirli bilinən İlkin Süleymanovun kasasiya şikayəti üzrə məhkəmə prosesi keçirilib. "Teleqraf" xəbər verir ki, Ali Məhkəmədə hakim Rəşad Abdolovun sədrliyi ilə keçirilən prosesdə qərar elan olunub. Qərara görə, şikayət təmin olunmayıb.

Qeyd edək ki, Gəncə Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin hökmü ilə İlkin Süleymanov 18 il müddətinə azadlıqdan məhrum edilib.

Gəncə Apelyasiya Məhkəmələrinin qərarı ilə onun vəkilləri tərəfindən verilən apelyasiya şikayəti təmin olunmayıb. İlkin Süleymanov günahsız olduğunu deyir və ittihamı qəbul etmir. Onun vəkilləri tərəfindən verilən apelyasiya şikayətində bəraət hökmünün çıxarılması istənilib. İttihamla görə, 2019-cu il noyabrın 19-da itkin düşən Tovuz rayonunun Dondar Quşçu kənd sakini 10 yaşlı Nərimin Quliyevanın qətlə yetirilərək yandırılan meyiti 2020-ci il yanvarın 6-da kənd ərazisində aşkar edilib.

Daxili İşlər Nazirliyi, Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti və Baş Prokurorluğun əməkdaşlarından ibarət istintaq-əməliyyat qrupu tərəfindən cinayətin açılması istiqamətində həyata keçirilmiş təxirəsalınmaz istintaq hərəkətləri və əməliyyat-axtarış tədbirləri nəticəsində bu ağır cinayəti törətməkdə şübhəli bilinən Dondar Quşçu kənd sakini, işləməyən, 1973-cü il təvəllüdü Süleymanov İlkin İbrahim oğlu tutularaq istintaqa cəlb edilib.

İlkin Süleymanov şübhəli şəxs qismində müdafiəçinin iştirakı ilə dindirilərək törətdiyi əməli tam etiraf edib. İstintaq orqanı tərəfindən İlkin Süleymanovun barəsində Cinayət Məcəlləsinin 120.2.4 (xüsusi avarsızlıqla qəsdən adam öldürmə), 120.2.9-cu (təqsirkar şəxs üçün aşkar surətdə köməkəş vəziyyətdə olan adamı öldürmə, habelə adam oğurluğu və ya girov götürülməsi ilə bağlı adam öldürmə), 144.3 (adam oğurluğu), 145.3-cü (qanunsuz azadlıqdan məhrum etmə, ehtiyatsızlıqdan zərərçəkmiş şəxsin ölümünə və ya digər ağır nəticələrə səbəb olduqda) maddəsi ilə ittiham elan edilib.

Maşın bazarında satış dayandırılıb

Ekspertlərə görə, 20 faiz bahalaşma olacaq

"Hazırda ikinci əl avtomobil bazarında durğunluq yaşanır". Bu sözləri nəqliyyat məsələləri üzrə ekspert Eldəniz Cəfərov Cebheinfo.az-a açıqlamasında deyib. O bildirib ki, bu da ölkəyə yeni və münasib qiymətə avtomobillərin idxalının artması ilə bağlıdır:

"Hibrid avtomobillərə güzəştin tətbiq olunmasından sonra onlara maraq artı. Sahibkarlar əsasən Çindən daha sərfəli qiymətə yeni avtomobilləri ölkəmizə gətirdilər. Təbii ki, seçim olduğu halda alıcılar daha çox yeni avtomobilə üstünlük verdilər.

Çin modellərinin qiyməti eləçatan olduğuna görə onları seçdilər. Məsələn, insanlar 20 min manata köhnə maşın deyil, yeni və müasir standartlara cavab verən avtomobil almağa başladılar. Bu da ikinci əl avtomobil bazarına məni göstərdi".

Lakin ekspertin sözlərinə görə, birinci əl avtomobil bazarında durğunluq yoxdur: "Yeni avtomobillərin satışı davam edir. Adı statistikaya da nəzər salanda, bunu görə bilərsiniz. Bu il ölkəyə idxal olunan avtomobillərin sayı təxminən 100 mini keçəcək. Ötən ille müqayisədə bu rəqəm xeyli çoxdur.

İdxal olunan avtomobillərin təxminən 40 faizini hibrid modellər təşkil edir. Bəlkə də 50 faizə çatacaq. Yeni birinci əl avtomobil bazarında hər hansı durğunluqdan söhbət getmir".

Mütəxəssis əlavə edib ki, yanvar ayının 1-dən sonra hibrid avtomobillərə tətbiq olunan güzəştin müddəti bitib, bazarda durğunluq yaşanmayacaq: "Sadəcə olaraq, bazar stabil artmaqda davam edəcək. Hibrid və buraxılış il 7 ilə qədər olan avtomobillərin qiymətində 18-20 faiz artım müşahidə olunacaq.

Yaşı 7-dən çox olan maşınlar ölkəmizə idxal olunan zaman mühərrik həcminə görə alınan aksiz vergisinin dərəcələri də artırılır. Bu da qiymətə təsir edəcək. Yeni bahalaşma sadəcə hibrid avtomobillərdə deyil, benzin və dizel mühərrikli maşınlarda da olacaq. Ancaq hibrid avtomobillərin qiymətinin qalxması ikinci əl avtomobil bazarında canlanmaya səbəb olacaq. Qiymət dəyişəndə, alıcılar artıq ikinci əl avtomobillərə maraq göstərəcəklər".

Eldəniz Cəfərov son günlər sosial şəbəkələrdə maşın

bazarında və salonlarda hibrid modellərinin satışının dayandığı, satıcıların 1 yanvarı gözlədiyi iddiaların isə doğru olmadığını söyləyib: "Bunlar, sadəcə, iddialar, realığı əks etdirmir. Belə şey ola bilməz. Kiminsə avtomobili ölkəyə gətirib, satmayıb yanvarı gözləməsi məntiqsizdir. Avtomobilin il köhnəliyi üçün qiyməti də aşağı düşür. Yanvarın 1-dən ölkəyə idxal olunan maşınların qiyməti qalxacaq. 2025-ci ilin maşını 2026-cı ildə daha baha qiymətə satılmayacaq".

□ "Yeni Müsavat"

MUSAVAT

Son səhifə

N 234 (8844) 24 dekabr 2025

DeKabr

Hər gün yeyirik, amma ürəyə ziyanlıdır - süfrədə ən təhlükəli üç qida

Ləzzətli olduqları üçün gündəlik süfrələrdən əskik olmayan bəzi qidalar, mütəxəssislərin fikrincə, ürək sağlamlığı üçün ciddi risk yarada bilər.

Milli.Az xəbər verir ki, araşdırmalar göstərir ki, xüsusilə emal olunmuş və qızardılmış qidaların mütəzəm istehlakı qan təzyiqini artırır, damar sistemini yükləyir və ürək-damar xəstəlikləri riskini yüksəldir. Mütəxəssislər əsas problemin ne yediyimiz və ne qəder tez-tez istehlak etdiyimizlə bağlı olduğunu vurğulayırlar.

Emal olunmuş ətlər

Pastrami və digər emal olunmuş ətlər yüksək natrium və nitrit tərkibinə görə qan təzyiqini yüksəldə bilər. Bişirmə prosesində yaranan bəzi kimyəvi maddələr isə damar sisteminə iltihabə səbəb olur. Uzunmüddətli istehlak ürək-damar xəstəlikləri riskini artırır.

Ağ çörək

Bir çox evdə əsas qida sayılan ağ çörək yüksək qlisemik indeksə malikdir. Qan şəkərinə sürətlə artırır, lif baxımından kasibdir və çəki artımı ilə insulın müqavimətinə yol açır. Mütəxəssislər çörək seçərkən "100% tam taxıl" ifadəsinə üstünlük verilməsini tövsiyə edirlər.

Fransa kartofu

Qızardılmış qidalar arasında ən risklisi fransa kartofu hesab olunur. Qızartma zamanı kartof yağı çox udur, defələrlə qızdırılan yağlarda isə trans yağlar yaranır. Bol duzla birlikdə bu qida yüksək təzyiq, piylənmə və koronar ürək xəstəliyi riskini artırır.

Gəncliyin sirri: qatıq

Yaponiya alimlərinin apardığı araşdırmaya görə, kefir - fermentləşdirilmiş süd içkisi (qatıq növü) - tərkibindəki faydalı bakteriyalar sayəsində immun sisteminin yaşlanmasını ləngidə, hətta qismən geri çevirə bilər.

Musavat.com xəbər verir dalandırblar. Müşahidələrin ki, tədqiqat çərçivəsində nəticələrinə əsasən, bu si-alimlər 8 həftə ərzində yaşlı çanlarda bir sıra müsbət də-siçanları kefirə ayrılmiş xü-yişikliklər qeydə alınıb. Belə ki, timus və qaracı-

yərdə yaşla bağlı struktur də-yişiklikləri daha zəif olub. Hü-ceyrə bölünməsinə dayandı-ran və hüceyrə qocalmasının əsas göstəricisi sayılan zülal-ların aktivliyi azalıb. Eyni za-manda xroniki hüceyrə iltiha-bı səviyyəsinin də nəzərəçar-pacaq dərəcədə aşağı düş-düyü müəyyən edilib.

Alimlərin fikrincə, əldə edilən bu nəticələr gələcəkdə yaşlanma əleyhinə qida əla-vələrinin hazırlanması üçün elmi baza yarada bilər. Tədqiqatçılar qeyd edirlər ki, fermentləşdirilmiş süd məhsul-larının gündəlik rasionda yer alması immun sisteminin sağlam qalmasına mühüm töhfə verə bilər.

Hər həftə 1000 dollar alacaq

Dünyada hamı Kanadada yaşayan 20 yaşlı qıza bəxtəvərlik verir. Brenda Aubin-Vega "Poz qazan" lotereyasında 1 milyon dollar qazanıb.

Şanslı gənc lotereyada udduğu 1 milyon dolları nəgd götürməkdən imtina edib. O, atası ilə məsləhətləşəndən sonra həftədə 1000 dollar almağa qərar verib. "Əvvəl gözlərimə inanmadım. Əlimdəki lotereyaya bir də baxdım. Bəli, bəxt üzümə gəlmişdi", - bəxtəvər Brenda belə deyib.

Şanslı qız 1 milyon dolların onu və ailəsini yoldan çıxara-cığından ehtiyatlandığı üçün az məbləğlə kifayətləndiyini deyib: "Biz heç vaxt bu qədər pulu bir yerdə görməmişik. Az olsun, həmişə olsun", - lotereya qalibi olan Brenda Aubin-Vrenga qərarını belə əsaslandırır.

Mütəxəssislər kanadalı gəncin qərarını "ağıllı seçim" adlandırlar. Onlar Brendanın lotereyada qazandığı pulun faizi hesabına ömrünün sonuna kimi rahat yaşayacağını bildiriblər.

Qeyd edək ki, Brenda Aubin-Vrenga 39 yaşına çatanda onun almış olduğu məbləğ 1 milyon, 80 yaşına çatanda isə 3,1 milyon dollar təşkil edəcək.

Fransada son 15 ilin ən soyuq Milad bayramı gözlənilir

Fransalı meteoroloqlar Milad bayramı günlərində ölkədə son 15 ilin ən soyuq hava-larının müşahidə oluna-cığını proqnozlaşdırırlar. Məlumatla görə, dekabrın 25-dən etibarən Fransanın şimal bölgələrində havanın temperaturu 0-3 dərəcə arasında dəyişəcək. Aralıq dənizi sahillərində temperaturun 7-11 dərəcə, Korsika adasında isə 14 dərəcəyə qədər yüksələcəyi gözlənilir.

Mütəxəssislərin proqnozlarına əsasən, 2025-ci ildə Milad bayramı günlərində Fransada orta temperatur 2-1 dərəcə olacaq. Bu göstərici 2010-cu ildən bəri ölkədə qeydə alınan ən soyuq Milad bayramı kimi qiymətləndirilir. Meteoroloqlar dekabrın 25-nə keçən gecə Fransanın bəzi bölgələrində qar yağ-ması ehtimalını da istisna et-mirlər.

Bunları bilirsinizmi?

- * Diametri 2 m olan nəhəng su zanbağı - "Viktoriya Amazonka" balaca bir uşağı üstündə saxlaya bilir.
- * Əncir ağacının çiçəyi meyvəsinin içində olur.
- * Bütün ömrünü evkalipt ağacında keçirən koala ölümünün yaxınlaşdığını hiss edəndə ağacdən torpağa enir.
- * İlk teatr qədim Yunanıstanda yaranıb. O vaxtlar faciəvi rol oynayan aktyorlar kədərli, komik rol oynayan aktyorlar isə şən maska taxırdılar. Teatr rəmzi olan maskalar belə yaranıb.
- * Göy qurşağı yerdən yarımdairə, təyyarədən isə daire şəklində görünür.
- * Dünyada işıqdan sürətli heç nə yoxdur. Onun sürəti saniyədə 300000 km-dir.
- * Hava olmadığına görə Ayda səs yayılır.
- * Enerji yunancadan tərcümədə iş, fəaliyyət deməkdir.
- * İmperator pinqvinləri suda 265 m dərinliyə baş vura bilərlər.
- * İran xalqına məxsus Çehil Tultı kitabı 1001 gecə» nağılları əsasında qələmə alınmış və 40 nağıl daxil edilmiş.
- * Cins parçadan ilk dəfə gəmi yelkəni hazırlanıb.
- * Malta ölkəsində həftə günlərinin adları ərəb, ayların adları isə İtaliya dillərindən alınma sözlərlə ifadə olunur.
- * Dünyada ən böyük arxipelaq İndoneziyadır.
- * İlk məktəb zəngini şüşədən Pifaqor hazırlamışdır.
- * "Mədəni" sözü Mədinə sözündən götürülərək "şəhərli" deməkdir.
- * Kalka kağızının hazırlanmasında yarımfabrikat kimi batist parçasından istifadə edilir.
- * Kirpi ilin 236 gününü yatır.
- * Qərənfil və qızılgül eyni güldən qoyduqda ətiqləri itir.
- * Fotoaparat yeni yarandığı vaxtda şəkil çəkdirenlər onun qarşısında 20 dəq. dayanmalı olurdular.
- * Yunan və gürcü əlifbasında böyük hərf yoxdur.
- * İlk üstüörtülü hovuz 1742-ci ildə Londonda inşa edilib.
- * Fildə 35, itdə 39, quşlarda 42 rəqəmi bədən temperaturudur.
- * İlk eskalator 1911-ci ildə Londonda açılmışdır.

Ayaqlarımız niyə üşüyür?

"Ayaqların daim üşüməsinin əsas səbəbləri arasında hipotermiya, damarların aterosklerozi, maddələr mübadiləsinin pozulması və anemiya yer alır".

Oxu.Az xəbər verir ki, bu barədə rusiyalı həkim Vera Larina Gazeta.ru-ya müsahibəsində danışır.

Həkimin sözlərinə görə, ilk səbəb hipotermiyadır, yəni bədənə haddindən artıq soyuması. Bu zaman yüngül damar spazmları, immun müdafiənin zəifləməsi və yerli qan dövranının pozulması baş verə bilər. Belə hallar xüsusilə uzunmüddətli emosional stres, qeyri-kafi qidalanma, yuxu pozğunluqları və yanaşı xroniki xəstəlikləri olan insanlar da daha çox müşahidə olunur.

İkinci səbəb aşağı ətrafların damar aterosklerozudur. Bu xəstəlik zamanı arteriyaların daralması nəticəsində qan axını zəifləyir və ayaqlarda soyuqluq hissi yaranır.

Risk qrupuna ürək-damar xəstəlikləri olanlar, lipid mübadiləsi pozulmuş yaşlı insanlar və şəkərli diabet xəstələri daxildir. Vera Larina qeyd edib ki, şəkərli diabet zamanı qanda qlükoza səviyyəsinə nəzarət edilmədikdə ilk növbədə xırda damarlar - kapilyarlar zədələnir və bu da periferik toxumalara qan axınının azalmasına səbəb olur.

Həkimin sözlərinə görə, ayaqların üşüməsinin digər səbəbləri maddələr mübadiləsinin pozulması və anemiya-dır. Endokrin sistemin bəzi xəstəlikləri metabolik proseslərin balansını poza, istilik mübadiləsinin və hüceyrələrə enerji ötürülməsinin zəifləməsinə gətirib çıxara bilər. Hemoglobin səviyyəsinin azalması və toxumaların oksigen çatışmazlığı da soyuqluq hissini gücləndirən amillər sırasındadır.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500